

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Augustini Barbosa ... Collectanea doctorum tam
veterum, quam recentiorum, in ius pontificium universum**

In Qvo Dvo Priores Decretalivm Libri Continentvr

Barbosa, Agostinho

Lugduni, 1669

4. De consuetudine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95263](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95263)

- ceptio, quod causa continentia non debeat diuidi, impedit liti ingressum, & processum ad ulterius, ex Afflict. decis. 3. 4. n. 6. Crauet. conf. 8. 18. n. 2. Mynsing. cent. 2. obseru. 97. Nam causae continentia diuidi non debet, vt per Boer. decis. 69. n. 2. 4. & 25. Dec. resp. 97. n. fin. vol. 2. Menoch. de arbit. casu. 371. n. 2. cum seqq. & conf. 30. n. 1. Viu. Neap. decis. 136. n. 1. Bernard. Graue. ad pract. Cam. Imper. lib. 1. concl. 32. & 33. Card. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 976. Alex. Trentacinq. var. lib. 2. tit. de ind. resol. 3. a. n. 1.
- 7 Mendez à Castro in praxi Lusitana, lib. 3. c. 3. n. 13. Citatus ad vnam causam, an super aliam eodem termino respondere sit obnoxius, vide Afflict. in c. 1. n. 34. de mittine vassullo, qui contumax est, lib. 2. fol. 58. Dec. in c. cum parati, n. 8 de appell. Ias. in l. 2. §. 3. ff. si quis caut. Guid. 9. 279. Azin. in praxi, §. 7. c. 5. limit. 90. n. 9. Verall. dec. 107. n. 2. p. 1. & decis. 133. n. 2. p. 5. Perez l. 1. verq. quaro 9. tit. 1. lib. 3. ord. Bernard. Graue. ad pract. Cam. Imper. lib. 1. concl. 51. consid. 1. Tiraq. de retractu lig. §. 35. gloss. 4. n. 18. Camil. Borrell. in summa omnium decis. tit. 44. de cit. num. 548. & seq.
- 8 *Literarum commodo careat.* Notatur ad hoc quod privilegium meretur amittere, qui permitta sibi abutitur potestate, vt per Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 56. n. 1. Card. Tusch. tom. 6. lit. ... concl. 754. Soar. de legibus, lib. 8. c. 36. & dicam latius ad c. tuarum, 11. infra de priuil.
- 9 *Expensis.* Notatur ad hoc quod qui non est index virtute rescripti condemnatur in expensis, vt per Maran. de ordine iud. p. 4. d. 8. n. 2.
- 10 In gloss. fin. ibi, *admodum petiit fuerit* Notatur ad hoc quod index tenetur condemnare victum victori in expensis si petita fuerint, vt per Hyppol. in l. vniu. §. cogniturum, n. 4. & seq. ff. de quest. & in rubr. de fideiusor. n. 144. & seq. Con. pract. c. 27. n. 5. Maranta de ordine iud. p. 6. tit. de libelli oblat. n. 12. Mynsing. cent. 2. obseruat. 22. Villalobos tom. 1. communi. opinion. lib. 3. titul. 1. num. 95. pag. 365. vbi Soar. num. 260. pag. 378. & ibi Viuiam. lib. 4. titul. 1. num. 95. vers. hocque intelligitur, Perez l. 1. titul. 15. lib. 3. ordin. pag. 735. Seraphin. de privilegiis iuramenti priuileg. 13. numero 37. D. Barbosa in l. cum qui temere, numero 174. cum sequentibus, ff. de iudic. Amat. Roder. in pract. de forma, & modo facienda seu examinandi processum, c. 5. n. 34.
- 11 Virtute tamen clausulae ius & iustitiam ministrari, potest index condemnare victum in expensis parte non petente, Guid. Papae decis. 43. quem refert Aloyf. Ric. in coll. decis. p. 4. coll. 1029. vers. inferitur quid, Viu. tom. 1. comm. opin. lib. 3. tit. 1. n. 95. vers. & eam pag. 365. Bernard. Graue. ad pract. Cam. Imper. lib. 1. conc. 65. consid. 1. n. 4. Si
- 12 verò index omiserit condemnationem expensarum, casu quo teneretur tunc in illis condemnare, non videtur eum ab illis absolueri, Con. pract. c. 25. n. 6. ad med. Azeu. l. 1. tit. 2. lib. 4. noua recop. n. 22. quicquid contrarium velint Bald. per text. ibi in l. terminato. C. de fructibus & litium expens. Ias. in l. properandum, §. fin. autem alterutra, n. 7. C. de iud. Azin. in praxi, §. 2. n. 22. Menoch. de pract. lib. 2. praef. 89. Vnde potest index, à quo grauamen fuit interpositum, in expensis condemnare quando index ad quem, condemnationem omisit, Philip. Franc. in c. si appellator, vers. queritur, & in c. cum appellationibus, in fine, de appel. lib. 6. Cou. d. c. 15. num. 6. ad med. Guid. Papae decis. 416. num. 62. Roland. conf. 62. vol. 4.

De Consuetudine.

TIT. IV.

S V M M A R I V M.

- 1 Doctores referuntur super hanc rubr. scribentes.
- 2 Consuetudinis materiam quæ Doctores tractent, citantur.
- 3 Consuetudo est ius quoddam moribus introductum quod pro lege suscipitur.
- 4 Mos, vsus, stylus, & obseruantia, in quo differant, ostenduntur.
- 5 Consuetudini precedere debent duo actus, vel vnus, habens tantum causam successiuam.
- 6 Consuetudo vna dicitur prater ius, alia contra ius appellatur.
- 7 Consuetudo prater ius per decem annorum spatium introducit, non sic illa qua contra ius est.
- 8 Consuetudo alia contra ius diuinum, alia verò contra ius humanum.
- 9 Consuetudo contra ius diuinum, siue positium sit, siue naturale, nequaquam valet, nec introduci potest.
- 10 Consuetudo contra ius humanum admittitur & valet admodum rationabilis, & legitime prescripta.

PER hanc rubr. scripserunt Zabar. Bel. lam. Io. Andr. Innoc. Imola, Anania, Panor. Dec. Barbat. Barr. Mann. Guid. Papae, Saha- gun, Bernard. Compoll. in breuiario sancto- rum Canon. Petr. de Rauenna in compend. iu- ris Canonici Stephan. Ranchin. in continuat. tit. Decretal. Martin. Melnar. in epitom. Decret. fol. 6. Pet. Alphons. de Vasconcell. in harmonia rubric. Daniel Venator. in analysi methodica iuris Pontificij, a pag. 30. Goffred. & Host. in summ. huius tit. Alex. Cassan. & Anastaf. Germ. in parati- tis ad quinque libros Decret. Bart. Carthag. in exposi. tit. iuris Canon. nouissime Ioan. Honor. lib. 1. summ. in Decret. omnes sub hac rubr. & Andr. Vallenfis.

De hoc tit. peculiaries ediderunt tractatus Roch. 2 Curt. Albert. Brun. & Pet. Rauenn. 10. 3. traft. DD. fol. 381. Et de consuetudinis iure agit Ant. Pyagijs. Et de vsu, & de consuetudine Salzar. Item de consuetudine multa scripserunt Michael. Graf. Soar. & alij tom. 1. comm. opin. lib. 1. tit. 17. n. 299. cum seqq. Conan. com. iuris, lib. 1. c. 10. Mascard. de probat. concl. 423. cum seqq. Sayr. in clau. Re- gia, lib. 3. c. 11. Card. Tusch. lit. C. concl. 722. cum seqq. Car- rasc. in explic. ad aliquas leges noua recop. c. 8. de consuetudi- nibus validis, vel non.

Consuetudine. Consuetudo nihil aliud est quam ius 3 quoddam moribus introductum, quod pro lege susci- pitur, vt probat text. in cap. consuetudo 1. dist. & tra- dunt Bart. Ias. & alij in l. de quibus, ff. de legib. S. Anton. part. 1. tit. 16. cap. vnic. §. 1. & 2. Soc. lib. 1. de iustit. quæst. 7. art. 2. Roch. in hac rubr. n. 10. & Dec. n. 3. Mench. vsufreq. c. 3. ex n. 1. Loco generis dicitur ius propt si- gnificat regulam iusti ex text. in cap. ius generale, ibi, ius autem est dictum, quia iustum est, 1. dist. Adicitur, moribus introductum, quia mores hominum compo- nunt consuetudinem, & illam efficiunt, & ita respec- tu eiusdem consuetudinis mos habet se per modum causæ ad causatum, sicut aduertunt citati Doctores. Iuxta quæ licet mos, vsus, stylus, & obseruantia, ali- 4 quando pro eodem vsurpentur, nihilominus tamen inter

inter se maximè differunt, siquidem mos propriè sumptus consuetudo est imperfecta, ex text. sic alias intelligendo, in c. mos. 1. diff. idemque in vfu dicendum est, qui quidem propriè importat actus illos populi informes, ex quibus consuetudo efficitur, iuxta resoluta per Dec. in hac rub. num. 2. Stylus verò nihil aliud est, quam praxis Curiae recepta, seu confirmata, vt tradunt Bald. in l. fin. C. qua sit longa consuet. Felin. in c. 2. de rescript. n. 16. Roch. in c. fin. in f. hoc tit. n. 25. Ludou. Gom. in proem. regul. q. 2. Cassad. dec. 7. de rescript. Cabed. Lusit. decif. 2. n. 1. p. 1. Obstantia denique licet pro consuetudine accipiat, iuxta text. in l. 1. C. qua sit longa consuet. tamen respicit factum, & concernit vsum aliquis iudicii, vel tribunalis, v. luti in c. fin. de feriis, & in l. Praefiles, ff. illo tit. in quibus f. riae incipiunt iuxta obstantiam illius iudicii, cum nullum certum tempus requiratur in illis iuribus.

5 Haec autem consuetudo, cui praecedere debent duo actus, vel vnus habens tantum causam successiuam, ex Palat. in repe. c. vestras, de donat. inter virum, notab. 3. n. 3. Molin. de primog. lib. 1. c. 6. ex n. 2. & 24. Gam. Lusit. decif. 193. n. 5. Cabed. etiam Lusit. decif. 121. n. 3. p. 1. dupliciter consideratur, altera namque dicitur praeter ius, de qua agit text. in l. de quibus 22. in princ. & in l. diuina, cum seq. ff. de legibus. Alia verò contra ius appellatur, de qua agit text. in d. l. de quibus, in fine, & in l. 2. C. qua sit longa consuet. meminit huius diuisionis gloss. verbo legitime, in cap. fin. hoc tit. & verbo statuimus in cap. vt litigantibus, de offic. ordin. lib. 6. resoluunt Doctores infra referendi. Inter vtramque illud est discrimen quòd prior per decem annorum spatium finitur, & illud tempus ad eam introducendam sufficit, non sic dicendum de secunda, gloss. d. verbo legitime, & d. verbo statuimus, & verbo consuetudo in cap. fin. hoc tit. in 6. Abb. qui dicit receptam sententiam in d. cap. fin. n. 11. asserens nullam dari differentiam inter ius civile, & Canonicum, idem dicit Felin. in cap. statuimus num. 1. de maior. Iaf. in d. l. de quibus num. 43. Secundum quos tempus immemorabile non aliter requiritur quam si consuetudo versetur circa illa, quae in signum superioritatis Principi debentur, iuxta reg. text. in cap. super quibusdam, de verbor. significat. tradit Bart. in d. l. de quibus num. 45. & Abb. d. num. 11. in quacumque verò consuetudine ex supradictis modis considerata neque bona fides necessaria est, neque ad illam introducendam titulus desideratur, vt aduertit Iaf. vbi supra num. 49. Abb. in d. cap. fin. num. 20. quicquid contrarium teneat gloss. verbo canonica in c. non est, hoc tit. in 6. siquidem communiter reprobat, vt per Domin. ibid. n. 3.

8 Alia est consuetudo contra ius diuinum, alia verò contra ius humanum introducitur, meminit huius diuisionis text. in cap. fin. de consuetudin. Inter vtramque illa consideratur differentia, quòd prior nequaquam valere, neque introduci potest, siue ius diuinum positum sit, siue naturale consideretur: constat namque tale ius immutabile esse, sicut immutabilis est auctor illius, ext. in cap. 1. ibi, immutabilis, de sum. Trin. Accedit, quia consuetudo ex eo habet vim derogandi legibus, quia ipsarum conditores iusti de causis consentientes eidem consuetudini deferunt, quasi consensu deficiente potestas consuetudinis deficiat, ac subinde cum auctor legis diuinae nunquam tale ius derogandi respectu suae legis tribuisset, quinimo contrarium apparet ex illo Lucae 21. Colum. & terra transibunt, &c. vtrique videtur dicendum nullam posse introduci consuetudinem contra ius diuinum obligans, siue positum, siue naturale. Non sic dicendum est de posteriori consuetudine, talis enim contra legem humanam admittitur,

& valet, dummodo rationalis, & legitime praescripta sit, siue illa ordinetur ad inducendam legem nouam, siue ad interpretandam legem dubiam, siue ad abrogandam legem antiquam. Probatur ratione, etenim cum leges generaliter constituantur, & vti tales non possint semper variis locis, temporibus, ac personis conuenire, rectè fit vt prudenter à legislatoribus fuerit concessum, vt si quis populus à lege sibi non conueniente dissentiret, & illud contraria consuetudine induceretur, eadem vinceret, & abrogaret talem legem.

S V M M A R I V M.

- 1 Consuetudo, quae Ecclesiis grauis est, auctoritate, & officio iudicis tolli debet, & n. 2.
- 3 Consuetudo, quae inductum fuerit emphyteutam Ecclesiae non cadere emphyteusi etiam ultra triennium pensionem soluere omiserit, valida est.
- 4 Declaratur text. in presenti.

CAP. Consuetudines. I. Greg.

Consuetudo, inferens gramamen Ecclesiis, nimirum, quia ei est incommodo, vel oneri, vel damno, debet auctoritate, & officio iudicis tolli. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabab. Collect. Bellam. Barbat. Ioan. Andr. Imola, Anan. Host. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Dec. Butr. Henric. Mantua. Guid. Papa. Compost. Viuian. in rationali primi libri iuris Pontifici, pag. 81. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 31. remissive Casal. in annor. & Ximen. in concord. p. 1. & refertur ab Anton. August. collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 3. cap. 1. de sumptus est ex D. Greg. lib. 1. epist. 64. ad Felicem Episcopum Messanensem.

Hanc equidem conclus. ex hoc text. desumunt Camil. Borrel. in summa omnium decif. tit. 14. num. 43. Azor. insit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 19. in princ. vers. consuetudo quae Ecclesiis, vbi aduertit procellu temporis huiusmodi consuetudinem posse in praescriptionem venire; vnde etiam colligit Valasc. de partit. c. 3. n. 11. consuetudinem immemorabilem Ecclesiae onerosam valere. Quia etiam poena commissi odiosa, rigorèque habet à quo aequissime fugitur, ideo consuetudinem, quae inductum fuerit emphyteutam Ecclesiae non cadere emphyteusi, etiam si lucrare pensionem biennio, aut triennio omiserit, validam existimant Abb. Dec. Roch. & Ruin. quos refert, & sequitur Cou. var. lib. 3. cap. 7. num. 1. in fine. Vide dicta ad cap. 8. de re iudic.

Verum contra illud quod principaliter ex text. colligunt Doctores, videlicet consuetudines Ecclesiis onerosas non valere, obstat quod consuetudo, quae decimas personales, & aliquando praediales, primitias, & oblationes, vel quae in simplicibus beneficiis residendi necessitatem tollit, Ecclesiis onerosa est, & tamen passim iure & praxi admittitur, sicut etiam valetilla, de qua in cap. relatum 12. vers. licet, de testamentis quae tamen onerosa est. Accedit quòd text. dic. verb. remittere, videtur supponere huiusmodi consuetudines valere quousque à Pontifice remittantur, priuatio enim supponit habitum. Et denique quia si aduertat ad originale huius text. apud D. Greg. lib. 1. Epist. 64. docet ex honestate decere ipsum Pontificem sui consideratione, id est, suo respectu, Ecclesiis onerosas consuetudines remittere, id est, gramam facere, vel illis remittere, argum. l. quidam 6. in princ. vers. nemo, ff. de administr. tit. & ita agit. D. Gregor. de remissio

remissione illarum consuetudinum, quæ Ecclesias grauant absque ulla iusta causa publica vtilitatis, & subditorum, cuiusmodi erat consuetudo mittendi xenia ad Romanum Pont. de qua Greg. eo, in loco, quæ tamen licet Ecclesiis onerosa, approbatur illic quatenus respicit clericos, quibus xenia ex consuetudine mittebantur, vnde ex mente D. Gregor. ubi supra, & Gregorij IX. textum huiusmodi in initio huius tituli collocantis, dici potest non esse indulgendum, quinimo obuiandum consuetudinibus, quas constat directe & principaliter induci in grauen Ecclesiarum, vt satis colligitur ex text. ibi, *inducere noluntur*, quæ verba proprie de inductione directe principali, & nota intelligi debent: sic sane non agit is text. de consuetudine, quæ ex iusta aliqua causa directe & principaliter inducitur in bonum commune, quamvis secundario & in consequentiam inferat grauen Ecclesiis. Accedit quod proprie & simpliciter loquendo, grauen magis refertur ad iniustum, quam ad iustum, quia iuste faciens non dicitur grauari, cap. pastoralis, in fine principij, de appellat. Iurat quod consuetudo grauen inferens, vel grauoſa Ecclesiis illa tantum dici debet, quæ principaliter grauat, & per contrarium fauorabilis, quæ principaliter fauet bono publico, licet in consequentiam grauet, argumento text. ubi notant omnes, in l. qui exceptionem, ff. de conditione indebiti, resoluit Tiraq. de retrahit, tit. 1. § 30. gloss. 5. à num. 5. Molin. de primogeniis lib. 1. c. 18. à n. 2.

S Y M M A R I V M.

- 1 Consuetudine potest introduci actus, siue solemnitas per quam sine apprehensione reali transferatur possessio rei absentis.
- 2 Possessio vera, & propria absque actu aliquo corporeo ex legis, seu principis potestate dari potest.
- 3 Possessio vt in heredem transeat sine corporali apprehensione, lege, vel consuetudine introduci potest.
- 4 Maioratus possessio, vt absque villo actu apprehensionis in successorem transferatur, lege, vel consuetudine introduci potest.
- 5 Possessoria remedia tam retinenda, quam recuperanda competunt illis, in quos possessio legis ministerio transferatur.
- 6 Remedio adipiscenda possessionis, & interdicto, quorum bonorum, agere possunt illi, in quos possessio legis ministerio transferatur.
- 7 Inuestitura an transferat possessionem, remittit.
- 8 Possessio vera, & propria in constitutarium transferatur per clausulam constituti.

CAP. EX literis. II.

Innoc. III.

- 1 Consuetudo per quam Ecclesia, vel locus Religiosus acquirit dominium, & possessionem rei sine solemnitate legali, valet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabar. Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Hofst. Anchar. Innocent. Panorm. Bald. Butr. Henric. Mantua, Compstet. Guid. Papæ, Viuian. in rationalis primi libri iuris Pontificij, pag. 82. Alagona in compendio iuris Canonici, pag. 31. remittit Cafal. in annot. & Ximen. in concord. part. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 3. Decret. lib. 1. tit. 3. cap. 1.

Collige ex text. quid ex legis, seu Principis potestate potest dari vera & propria possessio absque actu aliquo corporeo, seu vera, aut interpretatina detentione, ad cuius conclusionis probationem adducitur etiam text. in cap. contingit, infra de dolo, ubi missus in possessionem ex primo decreto elapso anno statim ex legis imperio verus constituitur possessor. Adducitur etiam text. in l. quod meo 38. in princ. ff. de acquir. poss. ubi possessio transferatur per solam clausulam constituti: sicut per reservationem usufructus in l. quisquis, C. de donat. & in Monasterium per professionem Monachi, aub. ingressi. C. de sacros. Eccles. Quibus & aliis fundamentis ita constanter resolunt Aretin. in l. quod meo, num. 18. ff. de acquir. poss. Socin. Barbat. Ripa, & plures quos sequitur Tiraq. le mort. p. 5. decl. 1. à num. 4. Rebuff. ad leges Gallia, tom. 3. tit. de materiis possess. in praefat. à n. 18. Personal. in tract. quorum bonorum, num. 532. Gomez l. 45. Tauri, p. 111. Cou. in reg. possessor. p. 2. § 1. n. 5. & lib. 3. variat. c. 5. n. 6. & post alios communem profertur Molina de primog. lib. 3. c. 11. à num. 19. tuetur latè Matienf. ad l. 8. tit. 7. gloss. 2. n. 13. lib. 5. noua recopit. Mench. tom. 3. ad l. si quando, in princ. num. 19. Molina de iustit. tom. 3. disp. 636. num. 2. Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit. 14. num. 129. Peregrin. lib. 4. variat. num. 48. in fin. Card. Mantica de iactis & amb. conuent. lib. 1. tit. 20. n. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. § 3. proem. num. 87. Anton. Fab. aduersus errores pragmaticorum, decade 75. errore 1. ad med.

Ex quibus inferatur lege, vel consuetudine introduci posse vt possessio in heredem trans. at sine corporali apprehensione, vt in Regno Francia constitutum est, de quo Tiraq. le mort. p. 1. declar. 6. & 7. Bellon. lib. 4. suppur. cap. 1. Mench. de success. resolut. lib. 3. ad l. si quando à n. 30. & 33. C. de inoffic. testam. Inferatur etiam lege, vel consuetudine posse introduci vt possessio maioratus absque villo actu naturali apprehensionis in successorem transferatur, de qua consuetudine agit. l. 45. Tauri, quæ est hodie l. 8. tit. 7. lib. 5. noua recop. ubi latè Azucud. & Matienf. profertur, & ante eos Palat. Gom. Castill. Auend. & reliqui omnes, qui ad d. l. 45. scripserunt Cou. lib. 3. variat. c. 5. n. 6. plenè Molina de primog. lib. 3. c. 12. Mench. illustr. c. 57. n. 19. cum segg. Castil. quorid. an lib. 1. c. 9. n. 17. Molina de iustitia, tom. 3. disput. 636. bene notans in fine post Costam contrarium obseruandum in nostra Lusitania, in qua successores maioratus non aliter possessores sunt, quam si prius possessionem corporaliter apprehendant. Sic etiam possessio in heredem transire potest sine corporali apprehensione stante statuto de continuanda possessione defuncti in heredem, vt per Anton. Gabr. commun. tit. de acquir. poss. concl. 8. n. 5. Tiraq. in tract. le mort. p. 5. declar. 1. Molin. de primog. lib. 3. c. 12. ex num. 19. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 113. ex n. 17. & fuit dictum in Romana officij coram Scoto apud Marchesan. de commissionibus, p. 1. pag. 137. & in Signina bonorum 12. Ianij 1615. coram bona memoria Andrea. & in Romana domus de Nochiellis 27. Iunij 1622. & in Romana hereditatis 31. Maij 1623. coram bona memoria Vbaldo, & in Romana donationis de capramina 26. Iunij 1628. coram R. P. D. Duran.

Prædictis igitur, in quos possessio legis ministerio transferatur, remedia possessoria tam retinenda, quam recuperanda competere vterque & receptor tenet resolutio, & in praxi recepta, ex Bald. quem post Soc. sequitur Ripa in rub. de causa poss. & prop. num. 24. & expressius idem Ripa in l. 1. §. hoc interdictum, n. 14. ff. quorum bonorum, ex quibus & multis aliis in scholis à Doctoribus & in foro praxi receptum, testatur Menoch. remed. 1. recuper. num. 397. & post Paris. Plato de in litem intrando, §. 3. num. 26. Mench. in d. l. si quando num.

num. 3. Et licet controuersum sit an lex sine actu corporeo veram transferat possessionem, aut transferre possit, nemo tamen dubitat absque actu corporeo posse legem effectus suos ciuiles communicare ei, quem possessorem facit, vt præ ceteris, qui negant potestatem legis ad constituendam veram possessionem fatentur, Gilchen. de *prescript. part. 2. memb. 3. c. 1. n. 5.* Auendan. ad l. 45. *Tauri gloss. 6. n. 5.* Sic etiam huiusmodi possessorem posse agere remedio adipiscendæ possessionis, & interdicto quorum bonorum, resoluunt Rip. *dist. num. 14.* & alij citati à Personali *dist. numero 507. & 508.* Couar. d. n. 6. ad fin. Molina d. c. 13. a num. 2.

In gloss. *Signum*, ibi, & *inuestitura*. An inuestitura transferat possessionem, vide plures citatos per Tiraq. *le mori, in pref. decl. 1. n. 5.*

In ead. gloss. ibi, item *omnis quis*, &c. Notatur ad hoc quod per clausulam constituti transferatur vera & propria possessio in constitutarium, ac si vera traditio interuenisset, ex text. in l. *quod meo, in princ. ff. de acquir. possess. resoluunt Tiraq. de iure constituti, part. 1. num. 2. & p. 2. ampl. 1. n. 2.* Menoch. *cons. 139. numero 24.* Ioseph. Ludou. *Perus. decis. 50. num. 6. part. 1.* Gottiér. *prati. lib. 1. g. 88. num. 8. & lib. 3. quæst. 64. num. 23.* Gom. l. 45. *Tauri*, n. 78. Valasc. *consult. 106. num. 2.* Cald. *Pereira de resol. emphyt. cap. 6. n. 21. & 29. & de empt. cap. 21. num. 10.* Steph. *Gratian. discept. forens. c. 175. num. 3.*

S V M M A R I V M.

- 1 Consuetudo non valet ut in causis Ecclesiasticis dictum populi pro sententia habeatur.
- 2 Sententia à non suo iudice lata nullam obtinet firmitatem.
- 3 Sententia iuste lata ab incompetenti iudice possunt ex eisdem actis approbari.
- 4 Imprudentes nonnunquam in aliqua re habent intellectum magis eleuatum, quam omnes prudentes.

CAP. Ad nostra III.

Consuetudo, in qua populus in causis Ecclesiasticis refert sententiam, non valet, sed Episcopus auditis partibus ferre debet sententiam in subditos suos. Colligunt ex Ordinari. Abb. antiq. Zabar. Col. lect. Egid. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Host. Barbat. Innocent. Panorm. Bald. Burr. Henric. Anchar. Mantua, Guid. Papæ, Compostel. Viuian. in *ration. primi libri iuris Pontifici. pag. 82.* Alagona in *compendio Iuris Canon. pag. 31.* remissum Ximen. in *concord. p. 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 3. cap. 2.*

Cum sententia à non iudice lata nullam obtineat firmitatem. Vide Rot. *decis. 121. n. 1. in 1. coll. nouiss.* alias p. 4. diuers. Aloyf. Ricc. in *coll. decis. p. 5. coll. 1480. vers. quarto*, conducent plura quæ adducit parens meus in *com. ad Ord. Regias Lusitanorum, lib. 3. tit. 75. in princ. n. 9. & 10.*

Ex eisdem tamen actis potest sententia iuste lata ab incompetenti iudice approbari, Bart. & Paul. in l. *si ut proponis, C. quomodo, & quando iud. Alex. cons. 111. n. 5. Gam. decis. 219. Viu. decis. 331. Lancell. de attent. p. 2. c. 6. n. 53. Valasc. cons. 65. ad finem, Bapt. Costa de *falsi scientia & ignor. cent. 1. dist. 100. n. 78.* Cabed. p. 1. *decis. 39. num. vlt. Camill. Borell. in summa omnium decis. tit. 41. num. 90.**

In gloss. *insipientibus*, ibi, nec istud est inconueniens quod quandoque reuelatur minori, quod maior nescit.

Notatur ad hoc quod imprudentes nonnunquam in aliqua re habent intellectum magis eleuatum, quam omnes prudentes, vt per Boer. *decis. 23. n. 57. cum seq.* Rebuff. in *auth. habita, verbo, examinatione, vers. 18. C. filius pro patre*, Cassan. in *Catalogo gloria mundi, p. 11. consid. 9.* Bobad. in *sua politica, lib. 1. c. 6. n. 16. & c. 9. num. 5.*

S V M M A R I V M.

- 1 Consuetudo non potest operari ut clericus non Episcopus possit exercere ea, quæ sunt reservata Ordini Episcopali.
- 2 Consuetudo qua Presbyter simplex ea præstat, quæ sunt ordinis Episcopalis, nullius est momenti.
- 3 Ordinis Sacramentum solis Pontificibus reservatum.
- 4 Ordines minores ex delegatione Summi Pont. possunt à simplici Sacerdote conferri.
- 5 Ordines maiores nec vigore delegationis factæ à Papa possunt ab aliis conferri, quam ab Episcopis.
- 6 Confirmationis Sacramenti minister ordinarius est Episcopus ordinatus.
- 7 Confirmationis Sacramentum ex delegatione Papæ potest simplex Sacerdos conferre.
- 8 Necessitas non habet legem.
- 9 Papa ea quæ sunt Ordinis an possit laico conferre ostenditur.

CAP. Quanto. IV.

Consuetudo non potest facere, vt simplices Sacerdotes conferant illa Sacramenta, quæ ad solum Episcopum spectant, vt confirmatio, Ordines, &c. Et tutius est illa omittere si non adest Episcopus, nam aliter collata non tenent, quia inaniter conferuntur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabar. *Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Host. Anchar. Innoco. Panorm. Bald. Ripa, Burr. Henric. Guid. Papæ, Compostel. Viu. in rationali primi libri iuris Pontifici. pag. 82.* Alagona in *compendio Iuris Canon. pag. 32.* remissum Casal. in *ann. & Ximen. in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Aug. *coll. 3. decret. lib. 1. tit. 3. c. 3.*

Probat hic text. quod consuetudo, qua Presbyter simplex ea præstat, quæ sunt Ordinis Episcopalis, nullius est momenti, vt per Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 5. c. 19. vers. consuetudo, lit. E.*

Fuerunt solis Pontificibus reservata. Vt est sacramentum Ordinis conferre, Concil. Trid. *sess. 22. de sacram. Ordin. can. 4. D. Thom. p. 3. q. 65. art. 3. arg. 2. Bonan. in 4. dist. 25. art. 1. q. 1. vbi Ricc. art. 1. q. 1. & Palud. q. 1. art. 2. Viator de Sacram. Ordinis, n. 23. & 4. Valq. in 3. p. D. Thom. tom. 3. disp. 243 & 245. Iodoc. Cocci in thesauro Catholico, l. 7. art. 18. Praxis noua Episcop. p. 1. cap. 1. num. 6. pag. 26. Valer. Reginald. in *praxi fori penit. lib. 30. numero 3.* Bonacina de *Sacram. disp. 8. q. unica punto 5. n. 1.* Vnde licet minores Ordines ex delegatione Summi Pont. possint à simplici Sacerdote conferri, Con. lib. 1. *var. cap. 10. n. 9.* Victor de *Sacram. num. 222.* Card. Bellarm. lib. 1. de *cleric. c. 17.* Nugn. in 3. part. D. Thomæ, q. 38. art. 1. Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 4. cap. 1. quæst. 12.* Maiores verò neque vigore delegationis factæ à Papa possunt ab illis conferri, quam ab Episcopis, D. Th. in *supplem. ad 3. part. q. 3. S. art. 1. ad 3. arg. & in 4. sentent. dist. 7. q. unic. art. 5. vers. talia vero*, Cou. d. cap. 10. num. 10. Fr. Emman. *quæst. regular. tom. 1. quæst. 18. art. 3.* Azor. d. part. 2. lib. 3. cap. 30. *quæst. 4. vers. in primis.* Ego ipse de officio & potestate Episcopi, part. 2. alleg. 3. numero 4. quicquid*

quicquid Abb. in presenti n. 9. & alij contrarium asserere videantur. Nam quoad Sacerdotium hæc sententia receptissima est, eamque tenent post D. Thom. & Cou. citatus locis, Sot. in 4. dist. 2. §. 9. i. art. 1. ad 2. & dist. 7. §. 9. unic. art. 11. Victor. in summ. n. 237. Card. Clem. Molian. in compend. instit. Theolog. de sacram. Ordin. c. 53. lit. H. Vivald. in candel. aureo tit. de Ord. §. de ministr. vers. octavo si Papa, Fr. Emman. in summ. tom. 2. c. 13. n. 4. Petr. Ledesma in summ. p. 1. vbi de Sacram. Ordin. c. 5. concl. 2. Nau. conf. 14. de priuil. Agid. de Coninck de sacram. Ordin. d. 10. dub. 9. n. 86. Campan. in diuersis Canon. in rubr. 6. c. 2. num. 13. Isidor. Molcon. de maiest. milit. Eccl. lib. 1. p. 2. c. 1. pag. 395. in fine vers. ex priuilegio. Quoad Subdiaconatum verò & Diaconatum non esset improbabile asserere posse summum Pont. delegare simplici Sacerdoti potestatem conferendi illos, vt admonet Turrian. in addit. ad Concil. Nicenum cap. 4. & Victor. in summ. n. 135. testatur se legisse in quadam Bulla concessionem de hoc factam Abbatibus Cisterciensibus, & Valsq. de sacram. Ordin. disp. 248. cap. 4. vers. itaque sub n. 41. asserit sese aliam inlaxisse Bullam in qua Innocentius VIII. prædictum priuilegium Cisterciensibus concedebat.

6. *Præ est Sacramentum confirmationis.*] Notatur ad hoc quod sacramenti Confirmationis Minister Ordinarius est Episcopus ordinatus, Cou. d. c. 10. num. 4. & 6. Nau. in manual. cap. 22. num. 6. vers. dixi Episcopus. Durand. in rationali diuinorum, lib. 5. cap. 84. num. 1. Alphons. Aluar. Guerrero in speculo iuris Pontificij, titul. de confirmat. pag. mibi 179. Chamer. de Sacrament. tractat. de Confirmat. cap. 5. de ministro Confirmat. Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 25. num. 2. Miranda in nom. Prælatorum, tom. 1. quest. 44. art. 1. concl. unic. in fine, Bonac. de Sacram. disput. 3. quest. unic. punto 2. n. 3. Concil. Trid. sess. 7. de sacram. Confirm. cap. 3. Ex delegatione tamen Papæ simplex Sacerdos poterit Confirmationis sacramentum conferre, Fr. Emman. d. art. 3. Azor. d. q. 4. vers. in primis, Cham. d. cap. 5. in fine, Cæs. Baron. tom. 8. annalium Ecclesie ann. Christi 594. pag. 54. Vivald. in candel. aureo tit. de confirm. num. 26. Agid. de Coninck de sacram. q. 72. art. 11. dub. unic. n. 104. Valsq. de Ordine disp. 243. c. 3. 4. 5. & 6. Nau. conf. 14. de priuil. num. 1. Bonacina d. punto 2. num. 3. vers. dixi, Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarre, lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Episcopis, num. 77. & plures alij, quos ego ipse refero d. p. 2. alleg. 30. num. 4. vbi n. 6. an possit Papa committere Sacerdoti consecrationem materiæ huius Sacramenti.

8. *Quæ legem non habet.*] Notatur ad hoc quod necessitas non habet legem, concordant text. in c. licet, infra de feriis, & in l. tutor qui repertorium ff. de admin. tut. l. non solum, §. fin. ff. de excusat. tut. & in l. pro tyronibus, C. de priuilegiis domus Augustalis, lib. 11. cum aliis citatis per Thom. de Thoma. reg. 189. Surd. decis. 86. n. 8. Martienl. l. 1. gloss. 21. tit. 10. lib. 5. nona recopil. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 10. num. 27. Ceual. commun. contra commun. tom. 4. quest. fin. num. 50. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Ecclesiast. decis. 711. in 1. edit. & resol. 602. n. 3. in 2. edit. Card. Tusch. tomo 5. lit. N. conc. 19. Bened. Agid. in rep. l. ex hoc iure ff. de iustit. & iure part. 1. cap. 8. n. 26. in fin. Munoz de Scobar. de ratiocin. cap. 14. à n. 10. Barthol. Perret ad extrauag. ambitiosa, de rebus Ecclesie non alienan. verbo, præterquam num. 4. pag. 129. Moneta de distribut. quorid p. 2. quest. 11. n. 38. Bellet. disquisit. Clerical. part. 1. titul. de disciplina clericali §. 4. num. 55. & §. 20. num. 13.

9. In gloss. referuata. Glossa hæc tres refert opiniones in illa quæst. an Papa ea quæ sunt Ordinis possit laico committere, primam quod conferre potest Presbytero tantum, secundam quod etiam simplici Cle-

rico, dummodo illud habeat Sacramentum, quod alteri conferre vult, tertiam quod etiam laico conferre possit; commune tamen est interpretum enunciationum non simplici laico, sed Sacerdoti tantum ea quæ sunt Ordinis posse à Papa conferri, vt per Ioan. Andr. in presenti numero 8. & num. 13. Anchar. colum. 2. numero 4. vers. venio ad gloss. Card. Florent. num. 6. vers. quaro an Papa Butr. colum. 2. n. 15. Panorm. col. 2. num. 7. quos refert & sequitur Rendina in præputuario recept. sentent. tom. 1. tit. 84. num. 2. & tenent alij supra relati num. 3.

S V M M A R I V M.

1. Consuetudo per quam interdicti sententia violatur, non valet.
2. Nominationes dirigi debent Decano, & Capitulo, & non sufficit dirigi Capitulo, non exprimendo caput.
3. Interdicti Ecclesiastici effectus omnes Summus Pontifex priuilegio suo in totum, vel ad tempus suspendere potest.

CAP. Cùm inter. V.

Consuetudo qua rumpitur neruus Ecclesiasticæ discipline, vel est contra statum Ecclesiæ, non valet, vt qui habet priuilegium tempore interdicti dicendi officia, non potest propter consuetudinem pulsare campanas. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabarel. Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Hostienl. Anchar. Innoc. Panor. Bald. Ripa. Butr. Henric. Compstet. Viuian. in rationali primi libri iuris Pontif. pag. 83. Alagona in compend. iuris Canonici pag. 32. remissimè Ximen. in concord. part. 2. refertur ab Anton. August. collect. 3. Decret. lib. 1. tit. 3. cap. 4.

In superscript. text. ibi, Decano Capitulo. Ergo nominationes dirigi debent Decano, & Capitulo, & non sufficit dirigi Capitulo, non exprimendo caput, vt per Rebuff. in tract. nominat. q. 8. n. 33.

Et de consuetudine in generali etiam interdicto, &c. Quamvis priuilegio suo Summus Pontifex effectus omnes Ecclesiastici interdicti, cum à iure humano proueniant, in totum, vel ad tempus suspendere possit, gloss. in c. ad hæc 37. de appell. recepta communiter ex Cou. in c. alma. p. 2. §. 2. num. 4. Henric. lib. 13. c. 51. §. 4. provt clarè videmus nobis concessum per Bullam Cruciatæ vt durante triennio concessionis clerici in locis suppositis interdicto valeant celebrare, si ei causam non dederunt, & vt laici non interdicti, eorumque familiares interesse possint diuinis, & cum moderata pompa in sacro sepeliri, vt in explicatione eiusdem Bullæ Fr. Emm. annotauit §. 5. & Sebast. Cost. de indulgent. q. 27. & alij de quibus Henric. lib. 7. c. 13. §. 3. in fine lit. G. tamen illud quod operatur priuilegium, non potest consuetudine operari, cum sit irrationabilis, & ex ea disrumpetur neruus Ecclesiasticæ discipline, vt text. habet.

S V M M A R I V M.

1. Consuetudo vicinarum civitatum seruatur in attribuendis officiis nouæ dignitati, quæ si diuersa fuerit, seruabitur magis rationalis, & aliis non præindicans.
2. Dignitas Ecclesiastica dignoscitur ex consuetudine, vel constitutione Ecclesiæ.

3. Præcentor

- 3 Præcentor præsertim in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis nominatur inter eos, qui dignitate prædicti sunt.
- 4 Consuetudo Regni, seu loci vicini attendenda est.
- 5 Patrie consuetudo sequenda est, qua deficiente in casu dubio seruanda sunt leges Regni viciniore.
- 6 Privilegia ita restringenda sunt, ut attentis, & mature perpenſis verbis & mente concedentis in eo accipiantur sensu, qui minus alterius verbis lædit.
- 7 Dignitates nouas in aliqua Ecclesia sine auctoritate Apostolica Episcopos constituere non potest.
- 8 Privilegium non subdito concessum, ubi agitur de modico, reuocari potest.
- 9 Præiudicare alicui ubi intendit Princeps accipiendum est de modico, non de graui præiudicio.
- 10 Honorandus est quisque in sede secundum dignitatem.
- 11 Consuetudo in honoribus discernendis seruanda est.

CAP. Cùm olim. VI.

Dignitas aliqua in Episcopatu quando de licentia Pontificis erigitur, est erigenda sine præiudicio aliorum, & saluis rationalibus, & approbatis consuetudinibus Ecclesiæ, & talis dignitas habere debet illum honorem, & officia, quæ similes in vicinis locis habent. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zab. Collect. Panorm. Bald. Ripa. But. Henric. Anchar. Compstet. Viuian. in rationali primi libri iuris Pontif. pag. 83. Alagona in compendio iuris Canonici, pag. 22. remissiuè Ximen. in concord. part. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 3. c. 5.

Collige ex text. quod dignitas Ecclesiastica dignoscitur ex consuetudine, vel constitutione Ecclesiæ, vt per Boër. decis. 286. num. 7. Rot. decis. 29. n. 3. p. 2. diuers. principali dignitate cognoscenda, dixi ego ipse in meo tract. de officio & potestate Episcopi, part. 1. tit. 2. gloss. 17. n. 31. & part. 3. alleg. 59. n. 7. Consuetudo enim plurium operatur ad dignoscendum quamam sit prima dignitas in aliqua Ecclesia, & ideo attenditur potius solitum ipsius Ecclesiæ, quam ius commune, vt per Gramm. decis. 64. n. 17. & 18. Mant. decis. 175. n. 3. Sicut etiam communis reputatio, & publica fama loci, Boër. d. decis. 286. n. 8. Rot. decis. 38. n. 2. p. 4. diuers. Mant. dict. decis. 75. n. 3. Greg. XV. decis. 482. n. 3. & fuit resolutum in Cephaluden. Archidiaconatus 18. Martij 1624. coram bone mem. Dimozetto sen.

Et per hunc text. tenet Pald. in 1. not. quod consuetudo signat locum sedendi, eundi, & standi, Tiraq. in tract. de nobilit. c. 2. n. 55. vers. sed in hoc, Dec. conf. 2. n. 6. vol. 1. Vincent. de Franch. dec. 88. n. 4. Salgado de proteç. Regia tom. 1. p. 2. c. 9. n. 18. in fine.

Dignitatem, quam habent alij præcentores. Notatur ad hoc quod præcentor in Ecclesiis præsertim Cathedralibus & Collegiatis numeratur inter eos, qui sunt prædicti dignitate, qui solet etiam Cantor vocari, vt per Azor. instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 22. vbi etiam aduertit quod eius munus in iurisdictione, & cura animarum non consistit, nisi vbi fuerit consuetudine introductum.

In alijs Ecclesijs Anglicanis. Notatur ad hoc quod in subsidium consuetudo regni, seu loci vicini attenditur, vt per Sylu. conf. 60. n. 10. Boër. decis. 263. n. 9. Menoch. conf. 312. n. 13. & conf. 390. n. 22 & conf. 495. n. 9. & 10. Mascard. de probat. conclus. 1415. n. 12. Gama Lusit. decis. 6. num. 6. & decis. 144. n. 10. Valasc. consil. 51. n. 48 & conf. 70. n. 5. Cald. Pereira de potestate elig. c. 13. ad finem. Bernard. Graue. ad præf. Camera Imper. lib. 1. conclus. 36.

num. 15. Camil. Borel. in summa omnium decis. tit. 14. n. 11. latè Ioan. Bapt. Costa de remed. subsid. remed. 70. illat. 4. ex n. 1. & ideo obseruantia, aut fama loci vicini attenditur quando dubitatur de eo, quod sit in loco contentioso Albert. Brun. in tract. de monet. p. 1. num. 6. Raudens. conf. 33. num. 6. vol. 11. stylusque præsumitur talis, qualis est in loco vicino vt valeat sententia, & acta, idem Raudens. conf. 21. n. 195. eod. volum. Sic etiam statutum castri, vel ciuitatis ambiguum declaratur per statutum loci viciniore de materia loquens distinctè & clarè, quoad ea quæ sint intacta & indeterminata à iure communi, vel consuetudine. Roman. conf. 2. n. 1. Albert. Brun. tract. de statut. art. 6. n. 70. Georg. Nat. eod. tract. q. 2. num. 73. Roland. à Valle in tract. de lucro doti, q. 85. quos refert Costa ubi supra n. 3. Nam consuetudo patrie sequenda est, Molina de primog. lib. 1. c. 11. num. 1. Cald. Pereira de renouat. emphyt. q. 15. n. 47. qua deficiente in casu dubio seruanda sunt leges regni viciniore, & secundum eas iudicandum, Rebuff. l. 114. ff. de verb. signif. pag. 455. Guttier. præf. lib. 1. q. 17. n. 215. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. §. 7. n. 119. Peregr. var. lib. 1. in rub. de officio iudicis ordin. n. 7. Valasc. de part. c. 19. n. 11. Caue. p. 1. decis. 211. in fin.

Sine præiudicio alieno. Notatur ad hoc quod priuilegia ita restringenda sunt, vt attentis, & mature perpenſis verbis & mente concedentis in eo accipiantur sensu, qui minus alterius verbis lædat, vt per Couar. lib. 1. var. c. 17. n. 13. ad fin.

In gloss. Concessimus. Notatur ad hoc quod Episcopus non potest constituere nouas dignitates in aliqua Ecclesia vel Cathedrali sine auctoritate Apost. vt per gloss. verbo omnes in cap. 1.22. dist. recepta per Mandos. de sign. gratia tit. exactiones in 1. col. vers. pro noua erectione, Imol. in presenti n. 1. Rom. in Imperium sub n. 2. vers. item potestatem interponendi auctoritatem, ff. de iurisd. omnium iudic. Felin. in c. cum accessissent à n. 14. sup. de constit. vbi quod Episcopus potest antiquam dignitatem restaurare si accedat Capituli consensus, & congrua dos reassignetur, Præpos. d. c. 1. col. 2. vers. si queritur, sub distinctione Ioan. Ant. Masobr. in sua praxi habendi concursus præf. 21. dub. unic. n. 1. secundum Roman. impress. Aloyf. Ric. in praxi fori Ecclesiast. decis. 82. in 1. edit. alia res. 322. in 2. edit. dicit se in facto proprio habuisse, & sic responsum fuisse de Vrbe, Zerol. in praxi Episcop. part. 1. verbo, beneficia, vers. ad dignitates, pag. mibi 36. Monet. de conseruat. c. 5. n. 96. quicquid velint Sylua, Bertachin. & Specul. citati ab Aloyf. Ric. d. loco.

In gloss. Præiudicium, ibi, quia pro modico, &c. Notatur ad hoc quod licet priuilegium non subdito concessum reuocari minime possit, vbi tamen agitur de modico, bene poterit, vt per Tiraq. de iudicio in rebus exig. vers. 61. Et aduertendum dixi illud, quod refert Valasc. consil. 72. n. 23. videlicet quod quando Papa, vel Princeps scribit cum intentione præiudicandi, quia tunc non apparet in quanta quantitate præiudicare voluit, interpretatur verba eius de minori præiudicio, hoc est, de iure ad rem, & quando Princeps concedit aliquid cum clausula, non obstante præiudicio alicuius, interpretatur quod intellexit de modico, non de minori, seu graui.

In gloss. In sessionibus. Notatur ad hoc quod secundum dignitatem honorandus est quisque in sede, vt per Tiraq. de nobilit. cap. 20. n. 52. vbi n. 55. subdit quod consuetudo est seruanda in honoribus decernendis, faciunt quæ ego ipse in tract. de officio & potestate Episcopis p. 1. tit. 3. c. 8. n. 64. cum seq.

S V M M A R I V M.

- 1 Consuetudinis prae-textu non potest quis dimittere dignitatem sine superioris licentia, nec valet electus administrare non habita confirmatione à superiore.
- 2 Consuetudo, qua quis solet dignitatem deponere sine Superioris auctoritate sacris Canonibus inimica censetur.
- 3 Abbates, & alij Praelati immediate Papae subiecti, an hodie eligi possint, ostenditur.
- 4 Consuetudo publicè faciendi actum excusat à delicto, & à poena.
- 5 Consuetudo non valet contra legem expressè consuetudini derogantem, nisi sit inducta sciente, & patiente Principe.
- 6 Consuetudo etiam futura procedere non potest aduersus legem, quae ipsam consuetudinem simpliciter reprobat.

CAP. Cùm venerabilis. VII.

1 Consuetudinis prae-textu nemo potest dimittere dignitatem etiam si velit ad aliam transire sine licentia sui superioris: nam consuetudo inimica Canonibus est corruptela. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellam. Io. Andr. Imola, Anania, Hoff. Barbat. Innoc. Panorm. Bald. Ripa, Butr. Henric. Anch. Compostel. Viuian. in rationali primi libri Iuris Pontif. pag. 84. Alagona in compend. Iuris Canon. pag. 32. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 3. c. 6.

2 Probat hic text. quod consuetudo, qua quis solet dignitatem deponere sine Superioris auctoritate, velut sacris Canonibus inimici, vt corruptela, & temeraria censetur. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 19. vers. consuetudo, qua quis.

Notatur ad hoc quod consuetudo admittens vt quis electus ante confirmationem administret quae sunt numeri illius officij, vel Praelaturae, ad quam electus tanquam sacris Canonibus inimica non est seruanda, imo potius extirpanda, vt per Azor. instit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 16. §. ad quam poenam, Castellin. in tract. de elect. c. 1. n. 19.

3 Inuenerunt Abbates, &c.] Hic text. & c. dilectus, infr. de renuntiat. & cap. licet. de regul. quatenus probare videntur Abbates, & alios Praelatos immediate Papae subiectos non eligi, sed postulari debere, correcti sunt nouissima Bonifacij constit. in cap. si Abbatem, de elect. lib. 6. vbi probatur Abbates exemptos, qui habent iura quasi Episcopalia non postulari, sed eligi debere, ita Erasim. à Cochier de iurisd. Ordinarij in exemptos, p. 4. q. 5. n. 4.

4 In gloss. Emigrasse 1. ibi, sed forte, &c.] Notatur ad hoc quod consuetudo publica faciendi actum excusat à delicto. Menoch. conf. 3. 24. n. 11. & à culpa, Guttier. practico lib. 3. q. 19. n. 24. Farin. in praxi crimin. p. 3. q. 110. n. 83. & à poena Hyppol. conf. 90. n. 8. & conf. 100. num. 8. Mexi. in tract. rassa panis. concl. 3. n. 23. quamvis sit consuetudo irrationabilis, Cou. de sponsalibus p. 2. cap. 6. §. 3. n. 5. in fine, vel reprobata à lege, Cott. in memorab. verbo, consuetudo il. 2. Farin. in praxi crimin. p. 4. conf. 4. num. 19. & ibi additio lit. A. aut etiam iniusta saltem in foro contentioso, provt in terminis vsurarum resoluit Aym. Crauet. conf. 145. n. 12. & quod consuetudo iniusta quoad forum temporale valeat mero iure, & excuset à poena, tradit Gom. ad cap. 1. de constitut. num. 131. vbi refert hanc gloss. communiter approbati, quod etiam

testantur Couar. in cap. quamvis pactum p. 1. §. fin. n. 13. Tiraq. de poenis temp. causa 42. Quicquid tamen mala consuetudo excusare possit à poena temporali, ab aeternis tamen & diuinis nunquam excusare potest, Flamin. de resign. tom. 2. lib. 5. q. 6. n. 121. Bajard. ad Clar. §. blasphemio, n. 24.

Notatur etiam ad hoc quod consuetudo non valet contra legem expressè consuetudini derogantem, vt per Duen. reg. 144. Guttier. pract. lib. 3. q. 31. num. 12. ad fin. Card. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 814. n. 5. Caralc. in explicat. ad aliquas leges recopil. c. 8. n. 13. Farin. in praxi crimin. p. 7. in fragmentis lit. C. n. 722. cum seqq. Valet tamen quando est inducta sciente & patiente Papa, vel illo qui legem potest tollere. Duen. reg. 106. vers. limita. Caralc. d. c. 8. n. 24. & consuetudo etiam futura procedere non potest aduersus legem quae ipsam consuetudinem simpliciter reprobat, vt per Cou. lib. 3. var. c. 13. n. 4. Mench. controuers. frequent. cap. 3. n. 1. Viuian. tom. 1. communium opin. lib. 1. tit. 17. n. 362. pag. 246. Nau. de spoliis cleric. §. 14. n. 2. Fr. Emman. quaest. Regul. tom. 1. q. 9. art. 5. Guttier. tract. lib. 3. q. 31. n. 4.

S V M M A R I V M.

- 1 Consuetudine introduci potest quod vna Ecclesia de gremio alterius teneatur sibi Praelatum eligere. Et consuetudo est optima legum interpret.
- 2 Eligens aliquem dat ei potestatem, & licentiam acceptandi.
- 3 Patronus in fundatione beneficij potest sibi reservare pensionem, vel aliud opus apponere.
- 4 Patronus in fundatione beneficij potest apponere quas-cunque conditiones, etiam si sint contra ius, nisi sint natura impossibiles, aut alias à iure reprobatae.
- 5 Consuetudo valet, vt eligatur aliquis de ceruo Monasterio.
- 6 Consuetudo est optima legum interpret.
- 7 Consuetudo est interpretatina priuilegiorum, & scripturarum.
- 8 Consuetudo est interpretatina contractuum, & ab ea qualibet dispositio accipit interpretationem.
- 9 Consuetudo, & rei natura dant interpretationem dispositioni simplici, & genericae.
- 10 Consuetudo vim parem habet cum lege.
- 11 Consuetudo facit licitum, quod alias erat illicitum.
- 12 Suspendus ab officio, nec eligere, nec eligi potest.
- 13 Iuris error potest bonam fidem producere, & quolibet excusare, quando erratur in dubia iuris dispositione.
- 14 Statutum secundum ius commune recipit interpretationem ab eodem iure.
- 15 Observatio subsequenda declarat, ac interpretatur mentem rescribentis.
- 16 Consuetudo cum sit quid facti debet probari.
- 17 Doctore assertenti consuetudinem vigere in loco, in quo versatur, credendum est.
- 18 Doctorem quando sunt diuersae opiniones, illa est amplectenda, quae habet consuetudinem pro se.
- 19 Verbum idem eodem in loco diuersis respectibus, diuersimodè accipitur.
- 20 Negatio plus tollit, quam ponit affirmatio.
- 21 Negativa plus negat, quam affirmativa affirmat.

CAP. Cùm dilectus. VIII.

Consuetudine approbata, quae est legum interpret, licet videatur praedicare iuri communi, potest introduci vt vna Ecclesia teneatur eligere sibi Abbatem, vel Praelatum ex gremio alterius Ecclesiae.

Item

Item suspensus non potest eligi, nec eligere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabarel. Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr. Imola. Anania. Host. Innoc. Pa-norm. Bald. Anchar. Rip. Butr. Henric. Guid. Papæ. Compotet. Viuian. in ration. primi libri iuris Pontific. pag. 87. Alagon. incompend. iur. Canon. pag. 33. remis-siue Casal. in annot. & Ximen. in concord. part. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collectis. 3. Decreta lib. 1. tit. 3. cap. 7.

2. *Dictum verò, &c.* Notatur ad hoc quod eligens alia-quem dat ei potestatem, & licentiam acceptandi, vt per Tiraq. de iure marit. l. 7. c. 24.

3. *Ad petitionem patronorum, &c.* Notatur ad hoc quod potest patronus in fundatione beneficii sibi re-feruare pensionem, vel aliud onus imponere, veli-cet quod presentandus debeat esse Sacerdos, vel con-sanguineus si reperitur, Rebuff. tracl. de pacificis pos-sess. l. 111. Perez. l. 1. vers. ex quibus infero, tit. 6. l. 1. Ordin. pag. 147. Et potest apponere quascunque conditiones etiam si sint contra ius, nisi sint natura impossibiles, aut alias à iure improbatæ, vt resoluit Lambert. de iure patron. l. 1. p. 1. q. 9. c. 52. & tenuit Rot. in una Romana iuris patr. 3. coram Illustriss. Sacro.

5. *Eligerent in Abbatem.* Notatur ad hoc quod valet consuetudo, vt eligatur aliquis de certo Monasterio, Gonz. ad reg. 8. c. am. gloss. 8. l. 1. c. 109. & seqq. Petr. de Baifio de elect. l. 1. c. 4. l. 1.

6. *Quæ optima legum interpret.* Notatur ad hoc quod consuetudo est optima legum interpret, vt per Sylu. conf. 88. c. 27. Menoch. conf. 31. num. 44. & conf. 390. c. 21. Mascard. de prob. concl. 141. n. 10. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo, contractum, l. 29. Mendez à Ca-stro in praxi Lusitania, lib. 2. cap. 1. n. 12. Camill. Borrell. in summa omnium decif. tit. 14. c. 88. plures refert ex antiquioribus Cened. pracl. & can. q. 3. lib. 1. quest. 3. n. 11.

7. Et est etiam interpretatiua priuilegiarum, & scriptu-rarum, Molina de primogen. l. 2. cap. 6. num. 57. Gironda de priuilegiarum & exemptionum explicat. num. 1307. vbi etiam resoluit sufficere decennalem, & non esse ne-cessaria immemorabilem, seu quadragenalem. Item est interpretatiua contractuum, l. quod si nolit, §. qui assidua ff. de adilit. edit. Camill. Borrell. in summa omnium decif. tit. 14. num. 93. Menoch. de arbit. casu 8. num. 10. Magon. Florent. decif. 56. num. 3. Et facit par es contra-herere secundum eam, Surd. decif. 223. a numero 11. Ac ab ea qualibet dispositio accipit interpretationem,

9. Surd. de alim. tit. 1. q. 66. num. 4. Vnde vulgo dici solet quod consuetudo, & rei natura dant interpreta-tionem dispositioni simplici, & genericæ, Molin. de pri-mogen. l. 1. c. 3. n. 3. Et est tanti effectus hæc consuetudo interpretatiua, quod ex vnico actu inducitur, nec oportet esse præscriptam, Aym. Crauet. conf. 201. n. 12. Menoch. de arbit. cas. 83. n. 10. à Ponte conf. 51. num. 28. & 29. Alex. conf. 8. n. 7. vol. 6. Soc. conf. 111. n. 5. vol. 1. Cou. l. 3. var. l. 19. r. 74. Natt. conf. 406. n. 26. Barz. dec. 58. n. 6. Fon-tanel. de pactis impt. claus. l. 1. n. 33.

10. Consuetudo patem vim habet cum lege, Guid. sing. 803. Bernard. Graue. ad pracl. Camera Imper. lib. 1. concl. 36. Et venit appellatione iuris, Mench. q. fre-quent. c. 3. num. 2. Ego ipse in tr. de appell. verborum vtrius-que iuris, signif. appell. 124. num. 6. Et habet vim pacti, estque fortior pacto, vt per Afflict. Neap. decif. 61. n. 9. & dec. 258. r. 2. Farin. in praxi crim. p. 6. q. 175. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 23. c. 4. Et facit licitum quod alias erat illicitum, vt per Roland. conf. 58. n. 19. lib. 4. Ioseph. Lu-dou. Perus. dec. 62. n. 14. Seraphin. de priuileg. iuram. priuileg. 83. n. 56. Guttier. pracl. l. 3. q. 29. n. 22. Mex. in tr. ass. panis, concl. 1. n. 25. metipsum in tracl. Axiom. iuris v. ius. Axiom. 56. n. 1. & c.

12. *Electio nem ipsam à suspensio, & de suspensio, &c.* Tom. I.

Notatur ad hoc quod suspensus ab officio nec eligere, nec eligi potest, non potest ideo eligi, quia nequit exercere officium ad quod tenetur electus, neque eligere quia is actus est officij, vt per Valer. Reginald. in praxi foripænit. lib. 32. r. 2. n. 18. & per metipsum in tr. de offic. & potest. Episc. p. 1. tit. 1. c. 3. num. 23. Et quod suspensus non potest eligere, resoluit cum Ricc. in tr. de iure personarum extra gremium Ecclesie existentium, lib. 4. c. 3. num. 9. vbi alios citat, & num. 10. cum multis resoluit procedere etiam quando electio est facta à pluribus, quorum aliqui sunt excommunicati, & aliqui non, quia talis electio est nulla, & adeo vt ne-que sustineatur ex persona eorum, qui non sunt ex-communicati.

Ceterum cum supradictum, &c. Notatur ad hoc quod iuris error potest bonam fidem producere, & quemlibet excusare quando erratur in dubia iuris dispositione, quoties scilicet in ea intelligenda adest varietas opinionum, Ial. in l. iuris ignorantia, q. 2. C. qui admitti, & in l. num. 19. C. de transact. Alex. conf. 10. sub. n. 12. lib. 7. post Crot. Corn. & Curt. iun. ita resoluit Flamin. de resignat. l. 1. q. 3. num. 64. Cou. de responsal. p. 2. c. 8. §. 1. n. 9. Pinel. in l. 2. C. de rescind. vendit. p. 2. c. 4. n. 40. Ioan. Garc. de nobilit. initio, n. 17. Hinc errorem iuris ma-ximè dubij, & ratione probabilis instam præbere præ-scribendi causam, etiam vbi titulus requiritur, resoluit Cou. in reg. possess. p. 2. §. 7. n. 9.

Notatur etiam ad hoc quod statutum secundum ius commune recipit interpretationem ab eodem iure, vt per Menoch. conf. 187. n. 29. Surd. decif. 43. n. 6. Hieron. Portol. in tr. de consoribus, & fideicom. legali. c. 5. §. 5. Va-lasc. conf. 59. n. 17. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. 7. proam. num. 139. Et eius ampliaciones accipere potest, ita vt excep-tio in eo non firmet regulam in contrarium, Tiraq. in tr. le mort. p. 2. declar. 2. n. 2. D. Barbân l. 1. ff. solut. mar. p. 1. n. 61. Valasc. conf. 42. n. 7.

Notatur etiam ad hoc quod obseruatio subse- quuta declarat ac interpretatur mentem rescriben-tis, vel aliquid statuentis, ex Menoch. conf. 192. num. 12. nam ab obseruantia subsequuta indulta & priuilegia recipiunt interpretationem, Alex. conf. 9. num. 3. lib. 5. Pute. decif. 15. num. 12. lib. 3. Crauet. conf. 101. num. 4. & conf. 118. num. 2. Menoch. conf. 49. numero 10. & seq. Surd. conf. 124. numero 7. & conf. 275. num. 12. Mantice. decif. 320. n. 5. Seraphin. decif. 140. n. 16. & 17. Rot. in Burgen. expensarum 31. Januarij 1625. coram R. P. D. Merlino.

Consuetudo probata. Quia cum sit quid facti, debet probari, vt per Sylu. conf. 9. numero 27. & conf. 10. num. 38. & conf. 45. numero 52. Ioseph. Ludou. Perus. decif. 67. numero 25. cum seq. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præf. 8. num. 7. & conf. 8. numer. 16. Mascard. de probat. conclus. 518. numero 2. Surd. conf. 372. numero 1. Valasc. conf. 162. numero 9. Paril. conf. 31. num. 14. vol. 1. & conf. 10. num. 14. vol. 4. Glorit. resp. 1. p. 1. num. 50. Et potest pro-bari per famam, Duen. reg. 299. limit. 21. Et de aliis modis probandi consuetudinem agunt citati à Val-des in addis. ad Xuar. in comment. ad proamium feri. numero 12. lit. L. pag. 6. Doctori tamen asserenti con-suetudinem vigere in loco in quo versatur creden-dum est, Bart. in l. de quibus, numero 21. ff. de legib. Roch. in cap. fin. infra hoc tit. sect. 8. numero 9. Galiaula in l. Gallus, §. idem credendum, numero 34. ff. de li-beris & posth. Palat. in repet. rubr. §. 21. Rot. Bono-nien. decif. 65. numero 12. Strach. de mercat. tit. de de-coltor. par. 5. numero 6. Anton. Mar. tom. 1. commu-num opinion. in princip. lib. 1. tit. 17. de legib. numero 314. pag. 244. vbi Viuian. numero 364. Emman. Soar. in thesauro sentent. lit. C. verbo, consuetudo non proba-tur, Menoch. de arbit. casu 360. num. 94. & conf. 1.

74 Collectanea Doct. in lib. I. Decretal.

n. 164. & conf. 54. n. 5. & 37. Mascard. de probat. concl. 426. & concl. 128. Ludou. Rodolph. var. quæst. lib. 2. q. 61. n. 28. & 29. Surd. conf. 311. n. 17. Steph. Gratian. Murbie. decis. 130. n. 6. Farin. in praxi crimin. p. 1. tit. 5. q. 45. n. 18. Camil. Borrel. in summa omnium decis. tit. 14. de consuetud. à n. 132.

18 Notatur ad hoc quod quando sunt diuersæ opinion-
nes Doctorum, illa est amplectenda, quæ habet con-
suetudinem pro se, vt per Aym. Crauet. conf. 201.
num. 11.

In gloss. A suspensus, ibi, suspensus enim non potest eli-
gere, nec eligi recipiuntur in presenti à Bald. col. ult. n. 17.
Card. Florent. n. 9. Butr. in 2. lect. n. 59. & n. 61. Panorm.
n. 10. Imol. n. 35. quos citat Rendina in promptuario rece-
ptarum sentent. tom. 1. tit. 41. n. 21. & ad hoc quod suspens-
sus non potest eligi, Laur. var. lucubrat. tit. 4. c. 16. n. 63.
Mar. Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 19. n. 1. vbi etiam cum
Nau. in man. c. 27. n. 16. vers. septimo, resoluit suspensum
peccare acceptando electionem. Et quod suspensus eli-
gere non possit si sit nominatim suspensus, tradit La-
nor. d. tit. 4. c. 15. ex n. 61. vbi id intelligit si sit suspensus
ab officio & beneficio simul, vel ab officio tantum,
non tamen si sit suspensus solum à beneficio, nisi talis
vox competeret ratione illius beneficii à quo aliquis
reperitur suspensus, & 62. post Seraph. decis. 860. n. 6.
& alios subdit quod quando aliquis est suspensus sim-
pliciter, nunquam potest eligere, quia sic suspensus
intelligitur ab officio, & beneficio suspensus.

19 In gloss. Electio, ibi, proprie tenetur.] Notatur ad hoc
quod idem verbum eodem in loco diuersis respecti-
bus diuersimodè accipitur, vt per Tiraq. de retratit
l. g. §. 1. gloss. 18. n. 22.

20 In ead. gloss. ibi, plus tollit negatio, quàm ponit affirma-
tio. Tiraq. de iure primog. q. 24. n. 12. Cou. var. l. b. 1. cap. 13.

21 n. 7. quia negatiua plus negat quàm affirmatiua affir-
mat Card. Tusch. pract. conclus. tom. 5. lit. N. concl. 26. Mar.
Antonin. var. l. 1. resol. 20. n. 7. Surd. decis. 141. n. 6. Beroi.
conf. 27. n. 11. vol. 2. Paris. conf. 151. n. 20. vol. 3. Roland. conf.
27. n. 13. & 14. & conf. 99. n. 25. vol. 4. Menoch. conf. 107.
n. 22. & seq. Octau. Glor. res. p. 3. n. 252.

S V M M A R I V M.

- 1 Capitulum sine Episcopo statuta, seu consuetudines
nouas facere, vel antiquas immutare non potest.
- 2 Capitulum non potest statuere super his, quæ tangunt
statum generalem Ecclesiæ, vel iura Episcopi sine
ipsius consensu.
- 3 Episcopi consensu potest Capitulum statuere etiam
circa ardua, & concernentia vniuersalem Ecclesiæ
statum.
- 4 Capitulum sine Episcopo non potest statuere de quoti-
dianis distributionibus.
- 5 Capitulum Sede Episcopali vacante potest statuere ea,
quæ ad statum Ecclesiæ pertineant.
- 6 Consensus non solum ante, & in ipso actu, sed etiam
post illum præstari potest.
- 7 Vtilitas in rebus nouis constituendis evidens debet esse,
vt recedatur ab eo iure, quod diu æquum visum est.

C A P. Cùm consuetudinis. IX.

Honor. III.

1 Capitulum sine consensu Episcopi non potest mu-
tare constitutiones, & consuetudines approbatas
Ecclesiæ, nec nouas inducere, quas si induceret, sunt
irritæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabar. Collect.

Barbat. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Host. Innoc.
Panorm. Bald. Butr. Henric. Guid. Papæ, Compostel.
Vinian. in rationali libri primi iuris Pontificij, pag. 85.
Alagona in compendio iuris Canonici, pag. 34. remissiue
Calal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1.

Collige ex text. quod Capitulum non potest sta-
tuere super his, quæ tangunt statum generalem Ec-
clesiæ, vel iura Episcopi, sine ipsius consensu, vt per
Innoc. in cap. cum omnes, n. 1. vbi Abb. n. 4. Butr. num. 45.
Felin. num. 9. Beroi. n. 36. & 46. sup. de constit. Oldrad. conf.
131. Ferret. conf. 186. quos sequuta est Rota decis. 21. n. 1.
apud Farin. p. 2. recentiorum, & ante eadem Rota in vota
Ilderden. Statuti 3. Decembr. 1593. coram Corduba Epi-
scopo Pacen. Benedict. Capr. tom. 2. commun. opin. lib. 1.
tit. 2. de Episc. & Cleric. n. 24. pag. 54. gloss. verbo statu-
rum in c. 2. de verb. signific. lib. 1. Calder. conf. 2. n. 2. de con-
stituti. Butr. in c. constitutus, n. 25. de rescript. bene Monet.
de distribut. quotidian. p. 2. q. 13. num. 23. Et vbi accedit
Episcopi consensus, potest statuere etiam circa ardua
& concernentia vniuersalem Ecclesiæ statum, vt no-
tant Doctores in d. cap. cum omnes, & tradit etiam Felin.
in cap. edoceri, n. 3. & 4. sup. de rescript. Capr. reg. 9. num. 1.
Cesar. de Grass. decis. 4. n. 4. de his, quæ fiunt à maiori par-
te Capituli, Seraph. decis. 1447. n. 1. & 2. & fuit dictum
in Paduana Sedilum 26. Ianuar. 1618. vbi etiam fuit
animaduersum consensum Episcopi hoc casu colligi
ex scientia, & ipsius tolerantia, omnis enim iuridi-
dictio moratur in ipso Capitulo, & ab eo in membra
illius diffunditur, vt per doctrinam Innoc. respondit
Rot. in Seguntina presidentia 21. Februar. 1611. coram
R. P. D. Dunozeo. Quæ autem in proposito dicantur
ardua, bene explicat Beroi. in d. cap. cum omnes,
num. 44.

Vnde infertur solum Capitulum sine Episcopo non
posse statuere de quotidianis distributionibus, qua-
tenus earum distributio attingit, aut concernit statum
vniuersalem Ecclesiæ diuinæque officia, eorumve re-
gimen, vt aperte colligitur ex Concil. Trid. sess. 24. de
reform. cap. 12. in fin. & per eum tradit Monet. d. quæst. 13.
num. 26.

Verum Sede Episcopali vacante poterit Capitu-
lum, in quo etiam residet potestas Episcopalis, ea
statuere, quæ ad statum Ecclesiæ pertineant, quæque
durare debeant etiam tempore Episcoporum succe-
dentium, vt post alios late tradunt pluribus id decla-
rantes Felin. in cap. cum omnes, n. 10. & Pavin. de potest.
Capituli Sede vacante, p. 1. q. 6. per totam, quos refert, &
sequitur Monet. d. q. 13. num. 24. nonissimè Ioan. Anton.
Maffobr. de Synodo Diocesana, cap. 4. dub. 47. secundum
Roman. impress. vbi citat Bott. in simili tr. p. 3. ampl. 7.
n. 124.

Consensu.] Aduerte consensum non solum ante, &
in ipso actu, sed etiam post illum præstari posse, vt
per Tiraquel. de iure mariti, gloss. 6. num. 1. & 2. vbi
num. 3. limitat quando consensus requiritur pro so-
lemnitate, aut forma actus, tunc enim post illum
internire non potest, sed debet in ipso actu ad-
hiberi.

Vel nouas etiam inducat.] Notatur ad hoc quod in
rebus nouis constituendis, evidens esse debet utilitas,
vt recedatur ab eo iure, quod diu æquum visum est,
vt per Tiraq. de retratit. l. g. §. 9. gloss. 2. n. 53.

S V M M A

S V M M A R I V M.

- 1 Consuetudo non valet per quam quis inducitur ad peccandum, vel bona propria dissipandum.
- 2 Consuetudo praebens delinquendi ansam, etiam si sit immemorabilis non valet.
- 3 Lex, quae delinquendi occasionem praebet, non valet.
- 4 Prodigus est, qui dat danda, & non danda.
- 5 Avarus est qui tenet tenenda, & non tenenda.
- 6 Pauperi ex sua culpa & vitio non est succurrendum.
- 7 Bona mulieris propter delictum mariti non sunt distrabenda.
- 8 Vigilantibus, & non dormientibus iura subueniunt.

CAP. Ex parte. X.

- 1 Consuetudo non valet ut vir qui dissipavit bona sua, possit expendere bona uxoris, nec ut vxor adulta si dimittatur habeat partem bonorum viri. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Zabarell. Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anania. Host. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Butr. Henric. Mantua. Guid. Pap. Compof. Viuian. in rationali primi libri iur. Pontif. pag. 85. Alagona in compend. Iuris Canon. pag. 32. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1.
- 2 Collige ex text. non valere consuetudinem praebentem delinquendi ansam, etiam si sit immemorabilis, ut per Bero. conf. 62. num. 8 lib. 1. Ruin. conf. 154. n. 11. lib. 4. quemadmodum non valet lex, quae delinquendi occasionem praebet, Menoch. de praesumpt. lib. 5. praef. 49. num. 5.
- 4 In glos. Prodigalitar. ibi, prodigus est qui dat danda, & non danda Vide D. Thom. 2. 2. q. 119. a princ. Martin. de Carualho concinuen meum in tract. Espejo de principes, part. 2. lib. 1. discurs. 6. prope fin.
- 5 In ead. glos. ibi, avarus, qui tenet tenenda, &c. Vide Thomam Hibern. in floribus Doctorum, verb. avarus, in princ. S. Aug. serm. 28 de diversis, ita inquit, non solum avarus est qui rapit aliena, sed & ille avarus est, qui cupidè servat sua, refert Gilber. Schenic. de Ecclesiasticorum vita & moribus, lib. 2. c. 28. in fine. Et quod avaritia sit radix omnium malorum, cuius suspicio ab Ecclesiasticis tollenda est, quia reddit eos odiosos, & detestabiles, refert. Fusc. de visit. lib. 1. c. 2. n. 2.
- 6 In ead. glos. ibi, incidit in egestatem. Notatur ad hoc quod non est succurrendum illi, qui sua culpa, & vitio incidit in paupertatem, ut per Tiraq. in l. si unquam, verbo, bona, num. 5. C. de renoc. donat. Surd. de alim. tit. 7. quest. 25. n. 11. Cou. lib. 2. var. cap. 16. n. 6. in princ. D. Barbosa in l. maritum, n. 73. ff. soluto matrim.
- 7 In glos. Alienar. ibi, nec etiam propter delictum mariti bona mulieris sunt distrabenda. Vide Palar. in repet. rubr. §. 66. a num. 19. Gom. ad l. 78. Tauri. Clar. §. fin. quest. 78. num. 15.
- 8 In glos. Incuria, ibi, quia vigilantibus, & non negligentibus iura subueniunt. Vide Surd. conf. 4. n. 11. Bobadil. in sua politica. lib. 3. c. 4. num. 54. & n. 83. Vital. de Campanis tract. clausul. pag. mibi 36 num. 12. Ioseph. Scisse Aragonia decif. 207. n. 19. & 44. Cardolo in praxi iudicum, verbo, ius, num. 12. Caf. Argel. de contradict. legitimo. quest. 1. num. 109.

S V M M A R I V M.

- 1 Consuetudo non derogat iuri naturali, seu divino cuius transgressio peccatum inducit, nec positivo, nisi sit rationalis, & praescripta.

Tom. I.

- 2 Peccatum auget quoad Deum diuturnitas temporis.
- 3 Consuetudo non valet, quae est contra ius naturale.
- 4 Papa potest dispensare in iure naturali & divino, non abrogando in totum, vel ex parte, sed declarando eius obligationem per veram dispensationem in casu aliquo speciali locum non habere.
- 5 Consuetudo immemoralis dicitur illa, quae est tantis temporis, cuius initij memoria non sit in contrarium.
- 6 Consuetudo immemoralis est quasi alterum ius naturale, quod immutari non potest, & tribuit iurisdictionem.
- 7 Consuetudine sublata simpliciter, vel aliquo signo universali, nunquam censetur sublata immemoralis.
- 8 Consuetudine a lege derogata, etiam immemoralis derogata censetur.
- 9 Consuetudo immemoralis qualiter articuletur, & probetur, remissive.
- 10 Consuetudo ex vi & efficacia sua potest legem abrogare.
- 11 Consuetudo ad hoc, ut valeat debet esse rationalis.
- 12 Rationalis consuetudo, quae dicitur, ostenditur.
- 13 Consuetudo, ut legitima dicatur praescripta, debet esse de iure Civili, & in temporalibus per spatium decem annorum, de iure vero Canonico, ac contra Ecclesiasticam per spatium quadraginta.
- 14 Consuetudo praeter ius etiam de iure Canonico spatio decem annorum praescribitur.
- 15 Testes ad probandam consuetudinem debent esse testes, & non singulares, & non interrogati reddere rationem dicti sui.
- 16 Consuetudo, ut censetur actuum frequentia introducta requirit ad minimum duos actus.
- 17 Testes examinati debent deponere de visu actuum, ex quibus dicunt fuisse inductam consuetudinem.
- 18 Actus, quibus inducitur, ostenditur.
- 19 Consensus saltem tacitus totius populi, aut maioris partis requiritur ad inducendam consuetudinem.
- 20 Familia una potest consuetudinem inducere.
- 21 Consuetudo & praescriptio in quo differant, ostenditur.

CAP. Cum tanto. XI. & ult.

Gregor. IX.

Consuetudo nulla valet contra ius naturale, nec etiam contra ius positum, nisi sit rationalis, & legitime praescripta Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabar. Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anch. Innoc. Panorm. Bald. Butr. Henric. Boich. Mantua. Guid. Pap. Compof. Didac. Sahag. Viuian. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 86. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 34. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. & super hunc text. repetitiones ediderunt Rochus, & nouissime Hieron. Fernandez de Ottero selectarum interpret. lib. unico.

Quanto diutius, &c.] Notatur ad hoc quod diuturnitas temporis auget peccatum quoad Deum, & in foro animae, respectu autem poenae civilis, aut criminalis, imponendae quando delictum est antiquum, scilicet commissum iam supra decem annos, eo casu non debet quis puniri poena ordinaria, sed mitiori, per text. in l. diutino, ff. de poenis, cum alijs citatis per Cened. ad Decretal. collect. 16. n. 2. intellige tamen, ut quae iam diu commissa sunt, lenius puniri debeant, cum sunt momentanea, ut homicidium, &c. & quae semel sunt perpetrata. Si vero sint successiva, ut matrimonium prohibitum, haeresis, aut alia id genus, eo gravius coercendus est, quod diutius permanserit, ex traditis per Tiraq. de poenis temper. causa 29. num. 3.

G 2

Naturali

3 *Naturali iuri, &c.*] Notatur ad hoc quod non valet consuetudo, quæ est contra ius naturale, ut per Mich. Grass. tom. 1. *commun. opin. lib. 1. tit. 17. num. 308. pag. 242.* Duen. reg. 137. Fortun. Garc. in l. veluti, num. 25 ff. de instit. & iure, Ioseph. Gonzal. lib. v. cap. 28. Petr. Rebuff. in repet. l. quod iussit, or. 1. n. 38 ff. de indic. Martin. Monter. decis. 17. num. 40. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 17. quest. 2. & 3. Sayr. in clau. Regia, lib. 3. cap. 11. num. 4.

Posse aliquatenus derogari] Notatur ad hoc quod Summus Pontif. x dispensare potest in iure naturali & diuino, non abrogando in totum, vel ex parte id ius in quo dispensat, sed declarando eius obligationem per veram dispensationem in casu aliquo speciali locum non habere, hunc vel illum à iuris diuini rigore eximendo ex causa virgenti. Coulib. 1. var. c. 17. num. 8. vers. *Horricus tandem*, Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 6. num. 5. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 8. q. 1. ubi etiam iuncto lib. 1. cap. 1. per totum adducit communem nostrorum sententiam, qui contra Theologos asserunt posse Papam ius diuinum declarare, interpretari, restringere, remittere, amplificare, augere, & mutare.

5 *Longe Consuetudini, &c.*] Consuetudo immemorialis dicitur illa, quæ est tanti temporis, cuius initij memoria non sit in contrarium, quod tempus est centum annorum. Duen. reg. 90. vers. *fallit*. Gabr. *commun. opin. lib. 5. concl. 1. num. 71.* Carrasc. *super aliquas leges recop. cap. 8. num. 34.* Et consuetudo immemorialis est quasi alterum ius naturale, quod immutari non potest, Molin. de primog. lib. 2. cap. 2. num. 21. Et habet vim tituli, & privilegij, ex text. in l. hoc iure, §. dictus aqua, ff. de aqua quodid. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 3. num. 4. Cenall. *commun. contra communes*, tom. 4. quest. 897. num. 223. & num. 478. Borrell. in *summa omnium decis. tit. 14. num. 49.* Et tribuit iurisdictionem, Cenall. d. quest. 897. num. 317. Borrell. d. tit. 14. num. 60. Et consuetudine sublata simpliciter, vel etiam signo vniuersali, omni, seu quacunque consuetudine non obstante, nunquam censetur sublata immemorialis, nisi de ea fiat expressa mentio in lege, vel constitutione, vel damnetur ac reprobetur à lege ut iniqua, & irrationabilis, ita post Angel. Bald. Felin. & alios tradunt Ti-raquel. de retract. lig. §. 1. gloss. 1. n. 13. Hoyed. de incompatibil. benefic. p. 1. c. 17. n. 9. Moneta de distribut. quodid. p. 2. quest. 12. num. 22. Coulib. 1. var. cap. 11. num. 6. Declan. resp. 44. num. 19. vol. 1. Mascard. de probat. conclus. 1372. à num. 45. Gutier. practico lib. 3. quest. 17. num. fin. Flores de Mena *variar. lib. 2. quest. 10. num. 44.* Fr. Emma. 1. quest. regul. tom. 1. quest. 9. art. 1. ad fin. Cenall. d. 9897. num. 248. Quarant. in *summa Bullar. verbo, alienatio*, num. 50. vers. *limita primo*, Valasc. *consult. 141. num. 13.*

7 Gonzal. d. gloss. 3. num. 3. Sanch. de *Murim. lib. 7. disp. 4. num. 13.* Narbona de *appel. ad Vicario ad Episcopum part. 2. fundam. 3. num. 9.* Rot. n. Burgen. sigilli 18. Ianuarij 1591. coram Penia. Quamvis derogata lege vel consuetudine, etiam intelligendam & extendendam esse derogationem ad immemoriam, teneant Duen. Greg. Lopez & alij, quos refert, & sequitur Carrasc. d. cap. 8. num. 35. Qualiter articuletur & probetur consuetudo immemorialis, vide Gabr. d. conclus. 1. Bald. de *prescript. 2. part. 1. parus, quest. 6. à num. 12. cum sequent.* Couar. in *reg. possessor. part. 2. §. 3. num. 6. & 7.* Molina de *primog. lib. 2. cap. 6. per totum.* Rot. in *Cracouien. iuris legendi 21. Maij 1627.* coram R. D. meo Coccino Decano. Pro harum opinionum concordia distinguendum est ut prima procedat quando consuetudo non est irrationabilis, secunda verò quando consuetudo est iniqua, & irrationabilis, & uti talis à lege, vel à constitutione reprobat, & hanc distinctio-

nem tradunt. Couar. d. num. 5. vers. *adnotandum tamen erit*, Gonzal. d. gloss. 3. num. 9. & placuit Rotæ in d. *Cracouien. iuris legendi* coram R. Decano, vers. *quod autem in casu isto.* Imò quando consuetudo immemorabilis est iniqua, & rationabilis, ut censetur sublata, sufficit si derogetur simpliciter consuetudini absque dictione aliqua vniuersali, Rot. in d. *Cracouien. iuris legendi*, refert Ferentil. in *annot. ad decis. 435. Buratti, litera B.*

10 *Ut vel iuri possit, &c.*] Notatur ad hoc quod consuetudo ex vi & efficacia sua potest legem abrogare, ut per Greg. r. lib. 1. tit. 2. part. 1. Rebuff. tom. 1. ad *leges Gall. a. in prefat. de consuetud. quest. 5. num. 59.* Spin. *speculo testam. p. 14. rubr. num. 17.* Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo, *contractum fecisti*, num. 24. Soar. de *legibus*, lib. 7. cap. 8. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 11. Sayr. in *clau. Regia*, lib. 3. cap. 11. num. 2. Card. Tusch. tom. 3. lit. C. *conclus. 806. & conclus. 814.* Ex quorum resolutionibus constat consuetudinem, si rationabilis & præscripta fuerit, præiudicare iuri humano, & habere vim abrogandi legem iustam Ciuilem, vel Canoniam contrariam, quæ ante consuetudinem obligabat, idem probat l. quibus 31. in fin. ff. de *legib.* & habetur passim alibi. Obstat tamen quod consuetudo inducitur per actus populi contrarios legi obliganti, iuxta text. & communem in dicta l. de quib. gloss. vlt. & omnes in præfati, & subditi sic agentes contra legem iustam peccant, iuxta sententiam D. Pauli ad Rom. 13. cap. *violatores 25. quest. 1.* ac subinde iniusta, & peccatorum nutritiva videtur lex, quæ huiusmodi peccatis præstat auctoritatem inducendi consuetudinem, & abrogandi legem antea obligantem, à qua dum subditi delinquentes per consuetudinem eximuntur ex legis auctoritate per delictum, & eius continuationem acquirunt præmium scilicet abrogationem, & exemptionem à vinculo legis obligantis, quod omnino absurdum videtur ex his, quæ circa legem admittentem præscriptionem cum mala fide, probat text. cap. vlt. de *prescript.*

Cui difficultati non satisfaciunt Caiet. 2.2. quest. 87. art. 2. & post Dried. *liber Christiana, pag. 128.* Sarm. de *redd. 4. p. c. 1. num. 12. col. 2.* resoluentes consuetudinem posse incipere, & introducti per actus illicitos, & ita cum peccato illorum, qui violant legem iustam, neque etiam Angel. in d. l. e quibus, ubi *la. num. 49.* post alios Aym. de *antiqu. p. cap. transco. num. 16.* constituent in consuetudine non requiri bonam fidem, quæ in præscriptione necessaria est; neque denique difficultatem tollunt. Host. in cap. 1. de *trouga & pace.* Ioan. Andr. & alij hie, Card. & Imol. num. 5. in *Clem. vii. de atate*, Bart. *oppos. 6. in l. 1. C. que sit long. cons.* Sot. lib. 1. de *iustitia*, quest. 7. art. 2. in *fine*, quorum resolutiones neque difficultate carent, neque satis iure probantur.

Sed retenta opinione Caietani, & aliorum dici potest eos, qui consuetudinem contra legem incipiunt, peccare quidem, quia licet text. hic & similes requirant quod consuetudo ut iuri præiudicet rationabilis sit, nihilominus non exigunt rationem talem, quæ omnino tollat culpam violatæ legis, quam incurrunt facientes contra iustam legem, sed requirunt rationem, quæ culpam extenuet, vel aliquo modo consuetudinem cohonestet, ut sic cum rationis colore incipiat & præscribatur, ac subinde ratio sufficiat ad consuetudinem inducendam, licet non sit sufficiens ad tollendam legem absque consuetudine, propterea in simili iusta causa ad concedendam dispensationem dicitur illa, quæ non sufficit ad tollendam legem contra quam dispensatio conceditur. Neque obstat superius argu-

argumentum ex d.c. vlt. de prescriptionibus, quia reiectis aliis responsionibus, quæ colliguntur ex Host. & supra citatis, responderi potest longam esse differentiam inter legem, quæ prescriptioni cum mala fide, & eam quæ consuetudini cum peccato incipienti auctoritatem præstat, etenim præscriptio, iuxta l. 2. ff. de usufructu principaliter dicitur acquisitio, & per illam ex auctoritate legis directæ & principaliter tribuitur præmium & commodum præscribenti, qui si malam fidem habeat cum peccato, necessariò ex proprio peccato acquirit: in consuetudine verò non ita contingit, quia consuetudo non est acquisitio, neque ad acquirendum instituta, sed est ius quoddam, seu lex, & ad ius inter subditos constituendum inuenta, c. consuetudo i. dist. 8. ex non scripto, Inst. de iure natur. ac subinde sicut lex, quæ in bonum commune profertur, vera est lex, & vim legis habet, licet malo zelo cum peccato, & dolo statuentium indicatur & promulgetur, vt innuit l. 1. in fin. ff. de dolimali except. sic consuetudo quamvis cum peccato subditorum incipiat, si reliqua omnia necessaria concurrant, vera est consuetudo, nec dici potest quod per eam inuitantur subditi ad delinquendum, quibus commodum non acquiritur, nec præmium tribuitur, sed ius constituitur, quod ipsi seruare tenentur, & dum abrogatur lex antea obligans, quæ per consuetudinem præscriptam ostenditur, non satis accommodata & utilis Reip. lex huiusmodi consuetudini auctoritatem deferens magis dicitur vti peccatis voluntatis subditorum in Reip. bonum, quam eisdem concedere lucrum, vel præmium, quod nihil commune habet cum consuetudine.

Quod si contendas ex huiusmodi consuetudine aliquod emolumentum resultare peccantibus, qui contra legem fecerunt, dum ab eiusdem vinculo eximuntur per consuetudinem, quæ lex illa abrogatur, respondetur emolumentum hoc si quidem est secundarium & per accidens præter intentionem iuris, nec attendi, nec considerari à lege, quæ per consuetudinem ius statuit obseruandum à subditis, qui consuetudini sicut legi subiciuntur: in præscriptione verò principaliter continetur lucrum, & acquisitio in quo est substantia præscriptionis, d. l. 1. & per consequens in præscriptione inuitantur subditi præmio ad delinquendum, in consuetudine verò non ita. Accedit quod lucrum secundarium, scilicet exemptio à lege antea obligante, per consuetudinem non deferretur delinquentibus, qui illam cum peccato induxerunt, sed toti communitati, vel populo, qui non peccauit, in quo erunt multi, qui nunquam legem violauerunt, sed exactissime obseruauerunt, alij infantes, & ignari illius legis, quibus omnibus per consuetudinem ius statuitur, & licet illic sint etiam aliqui ex his, qui contra legem primò facientes deliquerunt, id tamen est per accidens, & non attenditur, quod secus est in lege, quæ prescriptionem cum mala fide admittit, quia per talem prescriptionem directè & principaliter ipsismet peccatoribus lucrum tribuitur, quoad delinquendum inuitantur, iuxta resoluta in d.c. vlt. & ita ex his colligitur vna notabilis differentia inter prescriptionem, & consuetudinem, addenda aliis de quibus per gloss. vlt. in præsentis, vbi notauit.

¹¹ *Rationabilis.* Notatur ad hoc quod consuetudo ad hoc vt valeat debet esse rationabilis, Mazol. cons. 118. num. 52. Cardin. Tusch. litera C. conclus. 795. num. 14. Consuetudo tunc dicitur rationabilis, & rationi congruens, quando de ea re, de qua est consuetudo, iusta esset lex denuo edita priori mutata, si qua esset, vel minime mutata si nulla existeret ex Syl-

Tom. I.

uest. in summ. verbo, consuetudo, quest. 1. Sor. de instit. lib. 1. quest. 7. art. 2. vers. quam vero longum. Item quæ continet bonum, honestum, & honorabile, Curt. hic sect. 2. num. 29. Moneta de distribut. quotid. part. 2. quest. 12. num. 8. vbi etiam dicit quod similiter ea rationabilis esset consuetudo, quæ haberet illas tres comites vt religioni conueniat, congruat disciplina, & saluti prospiciat, vt loquitur text. in cap. consuetudo, dist. 1. Item & illa, quam Ecclesia approbat, vel saltem quæ peccatum nec continet, nec nutrit, Rebell. de obligat. instit. part. 1. lib. 1. quest. 1. num. 2. vbi etiam asserit quod per contrarium irrationabilis dicitur consuetudo, quæ peccatum nutrit, vt si inhonesta, & turpis sit, vel sit scandalosa, vel cum aliquem indebitè granat, vel si bono communi, aut libertati Ecclesiastica aduersetur. Denum arbitrio iudicis relinquitur quando dicatur rationabilis consuetudo, Curt. hic sect. 2. num. 20. Mich. Grass. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 17. num. 37. pag. 248. Cardin. Tusch. lit. C. conclus. 804. Menoch. de arbit. casu 82. num. 2. & 3. Spin. in speculo testament. part. 14. rubi. numero 18. Sayr. in claus. regia, lib. 3. cap. 1. numero 6. vers. sicut. Ceual. communium contra communes, quest. 359. Moneta de distribut. quotid. part. 2. quest. 12. num. 8. vbi dicit iudicem informando animum suum ponderare debere vtrum finis consuetudinis sit bonus, & an ea sit aliqua iusta ratione inducta, & verum ius approbet similem consuetudinem, vel reprobet.

Et legitime sit præscripta. Consuetudo, vt legitime dicatur præscripta, requiritur de iure Civili, & in temporariis decem annorum curriculum de iure Canonico, & contra Ecclesiam quadraginta annorum spatium, Valq. 1.2. quest. 97. art. 3. disp. 177. c. 5. Valent. tom. 2. disp. 7. quest. 7. puncto 8. Duen. reg. 140. Menoch. de arbit. casu 83. num. 7. & 8. Mascard. de probationib. concl. 424. num. 24. & num. 29. & num. 32. Suar. tom. 1. de relig. lib. 1. de diuino cultu cap. 13. & de legib. lib. 7. cap. 5. & cap. 18. num. 11. Rebuff. ad leges Gallie in proem. gloss. 15. num. 13. & 14. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 1. cap. 17. quest. 6. Rebel. de obligat. instit. part. 1. lib. 1. quest. 5. num. 2. Moneta de distribut. quotid. part. 2. quest. 12. num. 2. Cardinal. Tusch. lit. C. concl. 795. n. 10. Sayr. in Clauis Regia, lib. 3. ap. 11. n. 11. Cardin. Tusch. tom. 3. concl. 796. Bernard. Granæ. ad practicam Camera Imper. lib. 2. concl. 31. a. n. 27. Camill. Borrel. in lumina omnium decis. tit. 14. n. 24. Si tamen sit consuetudo præter ius etiam de iure Canonico solum decem annorum spatium requirit, Sayr. dist. loco, Ceual. communium contra communes, quest. 357. num. 10. Curt. hic sect. 3. num. 28. Soar. in thesauro recept. sentent. lit. C. n. 275. Menoch. d. c. 12. n. 9. vbi n. 10. limitat id non procedere vbi talis consuetudo præter ius tendit ad derogandum iuri alterius Ecclesiæ, tunc enim debent esse quadraginta. Et circa prædictum tempus testes debent esse contestes, & non singulares, ac etiam non interrogati reddere rationem dicti sui, Menoch. conf. 187. num. 57. Valasc. consult. 162. num. 14. De auditu verò testificantes nihil probant, Mascard. concl. 424. num. 55.

Requirat etiam consuetudo duos actus ad minimum vt censeatur actum frequentia introducta, vt per Mich. Grass. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 17. num. 370. & num. 374. Menoch. conf. 906. num. 47. & 48. & de arbit. casu 81. n. 2. Mascard. de probat. concl. 424. num. 14. cum seq. Surd. de aliment. tit. 14. quest. 16. num. 26. Molina d. c. 6. num. 24. Garcia de expensis, c. 9. numero 44. Valq. 1.2. quest. 97. art. 3. disp. 177. c. 5. Suar. de legibus lib. 7. n. 11. numero 2. Card. Tusch. lit. C. concl. 795. numero 107. Bernard. Granæ. d. conclus. 31. n. 2.

G 3

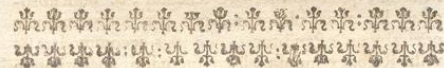
à num. 11. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 36. num. 85. Camill. Borell. d. tit. 14. n. 19. cum seq. Ceval. communium contra commun. q. 357. n. 1. Flores var. lib. 1. quast. 1. num. 64. Verum Moneta d. quast. 12. n. 17. & in tract. de optione canonica, cap. 2. quast. 2. à n. 35. post Curt. hic sect. 4. num. 37. Menoch. d. cau. 81. n. 4. & Rota decis. 72. num. 26. part. 2. in novis divers. tenet indicis arbitrio relinqui quot actus in specie requirantur ad consuetudinem inducendam, ad quem spectabit considerare qualitates actuum & personarum, quæ illos actus faciunt, ita ut non sufficiat vnicus, quamvis sit notorius toti populo, seu Collegio, nisi esset successivus, & haberet continuationem per tempus, intra quod inducitur talis consuetudo, text. sing. in cap. cum de beneficio, de præbend. in 6. Abb. hic n. 17. Curt. sect. 4. num. 41. Et testes examinati debent deponere de visu actuum, ex quibus dicunt fuisse inductam consuetudinem, Valasc. consult. 162. num. 10. Et debent esse contestes & non singulares circa actus, Menoch. conf. 137. num. 57. Roland. conf. 13. lib. 4. Alex. conf. 196. num. 14. lib. 1. Card. Tusch. lit. C. concl. 795. n. 47. Valasc. consult. 162. n. 11. & 14. Et deponere quod illi actus fuerint facti eodem modo & intentione consuetudinem inducendi, Menoch. d. num. 17. Valasc. num. 13. dictis locis. Card. Tusch. d. concl. 795. n. 105. Sayr. in clavi Regia, lib. 3. c. 11. n. 8. vers. secundo requiritur, & n. 9. optime Rendina in prompt. recept. sentent. tom. 1. tit. 23. n. 1. Et debent etiam non interrogati reddere rationem dicti sui, Menoch. d. n. 57. Mascard. concl. 424. n. 66. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 62. n. 36. Valasc. n. 15. d. loco, Dec. conf. 214. n. 3. col. 1. Crauet. conf. 234. n. 6. Alex. conf. 45. in princ. lib. 2. Card. Tusch. d. concl. 795. n. 56.

Testes igitur ad probandam consuetudinem de tribus copulativè deponere debent, nempe de visu actus, cuius consuetudo allegatur, de eiusdem actu frequentia, ac de temporis diuturnitate, ex quibus elicitur tacitus consensus totius, vel maioris partis populi, qui est causa mediata consuetudinis, ut tradunt Aretin. in § ex non scripto, sub n. 20. vers. quæro an testis, Iustit. de iure nat. Alex. conf. 131. n. 9. lib. 2. Dec. conf. 481. n. 25. 27. & 29. Curt. Jun. conf. 184. num. 10. Mascard. de probat. concl. 424. n. 2. & per tot. Canaler. decis. 125. n. 8. latè Martescot. var. resol. l. 2. c. 10. n. 1. Rot. dec. 497. n. 2. p. 2. recent. Ferentil. in annot. ad decis. 497. Buratti lit. B.

Pro substantia etiam requiritur consensus saltem tacitus totius populi, aut maioris partis, Curt. hic sect. 4. n. 48. Mich. Grassl. d. tit. 17. n. 302. Valasc. conf. 162. n. 16. Bernard. Græna. d. concl. 31. à num. 1. Card. Tusch. lit. G. concl. 795. num. 26. & 31. cum seqq. Ceval. q. 357. num. 7. Mascard. concl. 423. num. 3. Rebel. de obligat. insit. p. 1. l. 1. q. 5. n. 17. Moneta d. q. 12. num. 17. me citato in hoc loco, Ferentil. in annot. ad decis. 1. Buratti, num. 13. lit. B. Rot. decis. 255. num. 4. part. 1. & decis. 118. part. 2. recent. aut vnus familie, à qua posse consuetudinem induci tenentur Menoch. remed. 5. retin. num. 62. cum seq. & conf. 2. num. 282. & conf. 104. n. 22. Valasc. conf. 132. n. 16. Cott. in memorabil. verbo, progenies, pag. 713.

In gloss. Legitime, ibi, sed quam differentiam facis inter consuetudinem, & prescriptionem. Plures sunt differentie inter consuetudinem, & prescriptionem. Prima est, quia prescriptio consistit in rebus immobilibus tam corporalibus, quam incorporalibus: at verò consuetudo solum locum habet in incorporalibus, veluti servitutibus, iurisdictionibus, electionibus, & aliis huiusmodi. Secunda, quia prescriptio acquiritur ius privatae personæ: at verò in consuetudine acquiritur ius in communi omnibus, & contra omnes de populo. Tertia, quia prescriptio dat ius contra ius quod alter habet, consuetudo verò dat ius contra legem, vel præter, aut secundum legem. Quarta, quia

prescriptio requirit titulum & bonam fidem, consuetudo non ita, sed sufficit certus cuiusdam temporis lapsus, & ideo non proprie prescripta, sed quasi prescripta vocatur. Quinta, quia prescriptionis finis est ut prescribentem locupletiore reddat, cum inuenta fuerit ad distinguenda singulorum dominia, & domini acquisitioni dicatur: at verò consuetudinis finis est legem constituere cum inducta fuerit ut subiret vicem legis. Sexta, quia prescriptio licet ad bonum commune dirigatur, nemini tamen sonet, nisi qui per se, vel per alium legitimo tempore usus est, consuetudo verò neminem excipit, & non minus videntes, quam qui nunquam sunt usus, defendit. Vltima, quia prescriptio nullam publicæ utilitatis, nullamque boni publici causam exigit: consuetudo tamen sine hac utilitate, & sine huius boni publici ratione consistere non potest. Quas omnes differentie rationes colliges ex resolutis per Balb. de prescript. p. 1. princ. quast. 10. n. 36. Garc. de expensis, c. 9. num. 41. Cou. var. lib. 1. c. 17. num. 8. vers. de imo, Molina de primogen. lib. 2. cap. 6. num. 10. & 11. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 18. q. 16. Petr. Alphons. de Valconcellos in harmonia rubricarum iuris Canon. sub rub. huius tit. num. 9. cum seqq. Card. Tusch. lit. C. concl. 801.

De postulatione Prælatorum.

TIT. V.

UPER hanc rubr. scripserunt Zabar, Beliam. Ioan. Andr. Barbat. Bald. Imol. Anan. Panorm. Dec. Butr. Guillelm. Durand. in breuiario aureo iuris Canon. fol. 9. & in speculo iuris, lib. 4. sub hoc tit. Petr. de Rauenna in compendio iuris Canon. Martin. Mefnart. in epitome Decret. fol. 4. Stephan. Ranchin. in continuat. tit. Decretal. Bernard. Compstet. in breuiario iuris Canon. Petr. Alphons. de Valconcel. in harmonia rubricarum, Daniel Venator. in analysi methodica iuris Pontificij, à pag. 34. Goffred. & Host. in summa huius tit. Alex. Cassan. & Germon. in paratitulis ad quinque libros Decret. Lancell. in instit. Canon. Bart. Carthag. in exposit. tit. iuris Canon. sub eod. nouissime Ioan. Honor. lib. 1. summ. in Decretal. Canis. in summa iuris Canon. Cafarel. in Erotem. eiusdem iur. & Andr. Vallenfis in suis comment. sub Decretal.

De materia huius tit. vide Summistas verbo, Postulatio Rebus. in concord. tit. de Regia ad Prælat. nominatione, §. 1. verbo, Postulatione, Mandagor. in tract. de electione novorum Prælatorum, p. 1. c. 5. cum seq. cum addit. Boeri, & Mutib. Bors. Corral. de benef. p. 4. c. 2. Duaren. eod. tract. l. 5. c. 1. Azor. instit. mor. part. 2. l. 6. c. 17. Zechi. de beneficiis, & pensionib. c. 6. Cuch. in instit. maior. l. 4. tit. 2. Valer. Reginald. in praxi fori poenitent. lib. 10. tract. 3. n. 201. cum seq. remissive Nicol. Garc. de beneficiis, p. 4. c. 1. n. 13. latè Filiuc. tom. 3. tract. 4. c. 5. n. 2. Luc. Castellin. in tract. de elect. c. 2. de postulat. in commun. Iul. Lauor. vari. lucub. tom. 1. tit. 4. c. 14.

S V M M A R I V M.

- 1 Interdictum violans impostulabilis est.
- 2 Electio, vel postulario facta in loco interdicto est valida.
- 3 Excommunicatus non potest postulari.

4 Ignorari